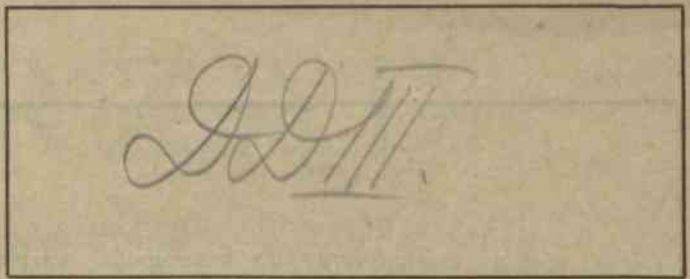

Wydano z dubletów
Bibl. Publ. m. st. W-wy

Należność pocztowa opłacona ryczałtem.

Cena numeru 1 złoty.

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Rok XIV.

WARSZAWA, 17 KWIETNIA 1932 R.

Nr. 16

DRUKI I URZĄDZENIA MELDUNKOWE.

Dzięki zabiegom w wytwórniach papierniczych oraz licznie napływającym zamówieniom udało nam się obniżyć kalkulację wszystkich druków, wobec czego ustalamy ceny na te druki następujące, jak na zamieszczonym poniżej cenniku.

Wszystkim naszym stałym odbiorcom oraz tym, którzy ostatnio nadesłali zamówienia na druki z II-go etapu liczyć będziemy według cen poniżej podanego cennika.

Warunki finansowe, w których pracujemy, nakazują nam prosić naszych Odbiorców o jak najszybsze regulowanie należności gotówką i w tym celu dajemy ustępstwo 3% skonta, o ile rachunek będzie uregulowany w terminie miesięcznym.

C E N N I K

Wzór 1	zgłoszenie zamieszkania	100 sztuk	Zł. 0.90	Wzór 10	Hotelowa książka meldunk.	50 ark. 100 kart	Zł. 4.50
.. 2	.. zmiany miejsca zamieszkania 1.10	.. 10	100 .. 200 8.25
.. 3	karta zameldowania 1.-	.. 10a	Lista osób przebywających	100 sztuk	.. 2.25
.. 4	.. wymeldowania 1.10	.. 11	Ankieta A	100 sztuk	.. 0.80
.. 3a	Karta zameldow. dla cudzoziemców 1.10	.. 11a	Arkusze zbiorczy do ankiety A. wzór 11	100 sztuk	.. 2.25
.. 4a	Karta wymeldow. 1.20	.. 12	Ankieta B	100 0.90
.. 5	Karta meldunkowa dla osób podleg. powsz. obow. wojskowemu 0.80	.. 13	Karta zameldowania dla hoteli (Dz. U. P. 20.V 31 r. Nr. 47 poz. 409)	100 sztuk	.. 1.-
.. 6	Rejestr mieszkańców luźne arkusze	.. arkuszy	.. 20.-	.. 14	Karta wymeldowania	100 1.20
.. 6a	Skorowidz do rejestru mieszkańców (okólnik M. S. W. Nr. 65 25.IV.-31 r. poz. 13) 11.-	.. A.	Dowód zmiany miejsca zamieszkania	100 ark.	.. 4.50
.. 7	Karta rodzinna	.. sztuk	.. 10.-	.. B.	Dowód zamieszkania	100 sztuk	.. 2.40
.. 8	Rejestr osób przyb. do gminy (luźne ark.)	.. arkuszy	.. 6.-	.. C.	Zawiadomienie	100 2.40
	W stanie zbroszowanym 24 ark.	1 zeszyt	2.-	.. D.	Zawiadomienie pół arkusza	100 2.25
	w formie księgi oprawn. w płótno 50 ark.	(100 kart)	7.90	.. E.	Ponaglenie pół arkusza	100 2.25
	75 ..	150 ..	10.50		Domowe księgi meldunkowe § 2 Instr. M. S. W. po	15 ark. 30 kart	.. 2.-
	100 ..	200 ..	13.50			25 .. 50 3.-
	125 ..	250 ..	15.50			50 .. 100 4.95
	150 ..	300 ..	17.50			100 .. 200 8.50
8a	Rejestr dla osób opuszcz. gm. (luźne ark.)	100 ark.	6.-			zeszyt 12 .. 24 karty	.. 1.20
	w formie zbroszowanej	24 arkusze 1 zeszyt	2.-		Kazimierz Szczepański. Ankieta rejestracyjna ludności i wskazówki w jej przeprowadzeniu	1 egz.	.. 0.30
	Księga oprawn. w płótno po	50 ark. 100 kart	7.90		B. Brodowski. „Rejestry mieszkańców i meldunki w Polsce” podręcznik	1 egz.	.. 6.50
	75 ..	150 ..	10.50		K. Tokarski. „Wskazówki dla meldulacych się”	1 0.60
	100 ..	200 ..	13.50		Kartoteka podwójna dla wzorów 1, 2, 3, 4, 1a, 2a, 3a, 4a, 11 i 12 oraz 13 i 14	1 sztuka	.. 16.-
	125 ..	250 ..	15.50		Kartoteka do karty rodzinnej (wzrost 7) i dokumentów metrykalnych na 1500 kart 35.-
	150 ..	300 ..	17.50		Kartoteka pojedyncza bez zamknięcia	1 sztuka	.. 8.-
UWAGA:	Wszystkie księgi oprawn. wzoru 8 i 8a, jak wyżej podano, oprawne nie w płótno ale w papier, imitację płótna, 1 zł. taniej na każdym egzemplarzu.				Palec gumowy	1 sztuka	.. 0.65
Wzór 9	Rejestr domów luźne arkusze 100 arkuszy	Zł. 4.50			Koperta do dokumentów metrykalnych i innych	za 100 sztuk	.. 8.50
	zbroszowane 12 arkuszy w jeden zeszyt	.. 0.80					
	w formie księgi oprawn. po 25 ark. (50 kart)	.. 3.-					
	50 .. 100 4.50					
	75 .. 150 6.-					
	100 .. 200 8.25					

UWAGA: Szczegółowe prospekty dotyczące kartotek oraz urządzeń kartotekowych (koniki i t. p.) wysyłamy na żądanie. Rejestr mieszkańców wzór 6 i skorowidz do rejestru mieszkańców wzór 6a na żądanie oprawiamy w specjalne gatunki płótna. Wszystkie oprawy wogóle, zależnie od ich grubości, wykonujemy mocno i trwale. Wszystkie księgi, o ile wymaga tego samo przeznaczenie książki, są sznurowane i przygotowane do poświadczenia. Zapotrzebowane materiały, zależnie od brzmienia zamówienia, wysyłamy za zaliczeniem lub na otwarty rachunek. Od rachunków regulowanych gotówką i wykupionych za zaliczeniem pocztowym udzielamy skonta w wysokości 3%. Rachunki uiszczone po upływie miesiąca trzymiesięcznymi weksłami nie podlegają specjalnemu oprocentowaniu. Przy zamówieniach większych nadsyłanych przez Wydziały Powiatowe lub Starostwa oraz Miasta warunki kupna oraz płatności do specjalnego omówienia. We wszystkich sprawach wątpliwych, jak ogłaszaliśmy w swoim czasie, udzielamy wyczerpujących fachowych objaśnień i informacji.

Do cen podanych doliczamy faktyczne koszty ekspedycji i porta.

Zamówienia kierować pod adresem:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o. w Warszawie, Warszawa, ul. Śto-Krzyska 13.

Podajemy do wiadomości wszystkim naszym łaskawym Odbiorcom, że od nowego roku otworzyliśmy dział sprzedaży

POMOCY BIUROWYCH I MATERJAŁÓW PIŚMIENNYCH.

Wszelkie zapotrzebowania wykonywujemy w dowolnych ilościach.

Powyższą wiadomość pozwalamy sobie przelać Szanownym Urzędom, w szczególności Urzędem Wojewódzkim, Wydziałom Powiatowym, Komunalnym Kasom Oszczędności, Szpitalom, Magistratom, Starostwom i Urzędem Gminnym.

Na życzenie wysyłamy prospekty, względnie wyczerpujące objaśnienia.

Oczekując łaskawych zleceń, pozostajemy

Z poważaniem
SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY
Sp. z o. o. w Warszawie.

Pośrednictwo pracy.

Dyplomowany technik drogowy i wodny, posiadający odpowiednią praktykę zarówno przy budowie

dróg, jak i przy przeprowadzaniu meljoracji wodnych, poszukuje posady.

Łaskawe zgłoszenia pod.: Wanke Andrzej, Warszawa, Górczewska 26 lub do Administracji tygodnika „Samorząd“.

URZĄD MIEJSKI W ZABŁOTOWIE

ogłasza

KONKURS

Na stanowisko sekretarza gminnego z uposażeniem według IX st. sł.

Kandydaci winni posiadać:

- 1) Nieprzekroczony 40 rok życia,
- 2) Obywatelstwo Polskie,
- 3) Wykształcenie średnie lub 6 klas szkoły średniej, egzamin kwalifikacyjny i praktyka samorządowa.

Posada do objęcia z dniem 15 maja 1932 r. z tem, że po roku zadawalniającej służby może nastąpić stabilizacja.

Podania należy udokumentowane, wraz z życiorysem, urzędowym świadectwem zdrowia, tudzież dowodem uregulowania stosunku do służby wojskowej, wnosić należy do Urzędu miejskiego w Zabłotowie w terminie do dnia 30 kwietnia 1932 r.

Burmistrz: (—) *Buszyński.*

Zabłotów, dnia 6 kwietnia 1932 r.

PODLUG SPRAWOZDANIA
INSTYTUTU BADANIA ŻE-
LAZA I STALI W LONDYNIE
RDZA NISZCZY Rocznie
NA CAŁYM ŚWIECIE 400
MILJONÓW TON ŻELAZA.

CYNK NIE RDZEWIEJE!

KRYJ DOM CZYSTĄ

BLACHĄ CYNKOWĄ!

„Blacha Cynkowa“ Biuro sprzedaży
polskich walcowni cynku S. z o. p.
Katowice, Marjacka 11. Tel. 12-61.

Dostarcza bezpłatnie
wszelkich wyjaśnień
i wskazówek technicznych.

czas. 13458/14/16

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH.

NUMER POJEDYŃCZY 1 ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE P. K. O. Nr. 1520

REDAKCJA
WARSZAWA, PLAC NAPOLEONA 7
TELEFON 225-50

ADMINISTRACJA
WARSZAWA, ŚW. KRZYSKA 13 m. 15
TELEFON 442-63.

Ceny ogłoszeń: Wolne miejsce na pierwszej str.
okładki lub strona w tekście: 450 zł. — 1/2 str.
225 zł. — 1/4 str. 112 zł. 50 gr. Poza tekstem za
stronę: 300 zł. — 1/2 str. 150 zł., 1/4 str. 75 zł.
Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia
instytucyj komunalnych (dostarczone bezpośrednio
do Administracji o 25% taniej) za str. 200 zł.
1/2 str. 100 zł. — 1/4 str. 50 zł.

Redaktor — Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński.

Komitet Redakcyjny: Aleksander Bogusławski, Dr. H. Le Brun, Wacław Gajewski, Władysław Korsak.

ROK XIV. WARSZAWA, 17 KWIETNIA 1932 r. Nr. 16

TREŚĆ Nr. 16: Ku jednotorowości administracji publicznej. — M. Jaroszyński. Działalność pow. zw. ko.n. w dziedzinie zdrowia publicznego w latach 1928 i 1929. — S. Iłowiecki. W sprawie nadzoru nad K. K. O. — S. W. U źródeł kryzysu rolnego — K. Romaniuk. Sprawy bieżące. Sprawy gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych: Udział gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych w rozprowadzaniu kredytów konwersyjnych. — J. B. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Komunikaty.

Wszystkie Instytucje Samorządowe winny umieszczać ogłoszenia (konkursy, przetargi, statuty, obwieszczenia i t. p.) w ich własnym organie, tygodniku „SAMORZĄD“, przesyłając je do Samorządowego Instytutu Wydawniczego Sp. z o. o. w Warszawie.
Warszawa, Świętokrzyska 13. 16-52

Ku jednotorowości administracji publicznej

Podział zadań administracji publicznej między wykonawczy aparat rządowy z jednej a samorząd z drugiej strony nie opiera się, jak wiadomo, na żadnych stałych znamionach, cechujących poszczególne dziedziny administracji i kwalifikujących je zgóry jako należące „z przyrodzenia“ bądź do administracji rządowej bądź samorządowej. Przeciwnie, podział ten wpływa całkowicie z oceny celowości przez ustawodawcę, z uznania przez niego, że w danych warunkach pewne funkcje publiczne spełni lepiej urząd państwowy, inne lepiej samorząd.

Kardynalnym błędem w szczególności jest dość jeszcze rozpowszechniony pogląd, nie liczący się z istotą współczesnego państwa i współczesnego samorządu a także z realnym, obowiązującym ustrojem, jakoby urzędy państwowe (ściślej mówiąc urzędy rządowe, bo urząd samorządowy jest również „państwowym“) były „z przyrodzenia“ powołane do wykonywania t. zw. „administracji zwierzchniczej“, samorząd zaś t. zw. „administracji gospodarczej“. Pierwsza miałaby polegać na stosowaniu przymusu, na wykonywaniu tego, co Niemcy nazywają „władzą policyjną“ (Polizeigewalt), druga na zakładaniu, utrzymywaniu i prowadzeniu rozmaitych urzędów, zmierzających do zaspokajania potrzeb ludności, uzna-

nych za publiczne. W myśl tej zasady np. utrzymanie szpitala należałoby „z natury rzeczy“ do samorządu, natomiast sprawowanie policji lekarskiej do władzy rządowej.

Podział na administrację zwierzchniczą i gospodarczą jest wogóle błędny i niecisły i nie da się w praktyce przeprowadzić bez reszty. W każdej bowiem funkcji administracji publicznej tkwi element przymusu, którego wyrazem jest prawo. Organ samorządu jest według współczesnych pojęć takim samym organem państwa, wyposażonym we władzę, a więc w prawo stosowania przymusu, jak i organ rządowy. Można więc wprowadzić jedną i tę samą dziedzinę administracji t. j. ogół funkcji, zmierzających do zaspokojenia potrzeb jednego rodzaju, podzielić sobie z grubsza na funkcje policyjne, polegające głównie na czuwaniu nad przestrzeganiem obowiązujących przepisów i stosowaniu represyj oraz na funkcje inne, polegające przeważnie na twórczej działalności, bezpośrednio zaspokajającej publiczne potrzeby lub stwarzającej warunki, w których te potrzeby zaspokoić można, — będzie to jednak podział sztuczny, niecisły i bynajmniej niewypływający „z natury rzeczy“. Rzadko też podział taki będzie celowy.

W-1749/78/158

W celu zrealizowania pewnego zadania administracja publiczna rozporządza zazwyczaj rozmaitymi środkami. Jedne polegają na zakazach i nakazach, stosowanych do mieszkańców, inne na tworzeniu pewnych urzędów, inne na skłonieniu — znowu przy pomocy zakazów i nakazów — użytkujących tych urzędów do określonego zachowania się. Weźmy np. zadanie umożliwienia ludności komunikowania się między sobą. Do tego służy droga publiczna. Trzeba ją założyć, wybudować, konserwować. Trzeba ująć ruch na drodze w pewne normy przymusowe, ażeby droga cel swój osiągnęła. Te rozmaite środki, zmierzające do jednego celu, nie różnią się bynajmniej między sobą stosowaniem przymusu. Bo przymus stosuje się zarówno, budując drogę i konserwując ją (czyni się to, nakładając przymusowo daniny na cele drogowe, zniewalając mieszkańca do odstąpienia własności gruntu pod drogę, pociągając go niekiedy do robocizny i t. d.), jak i regulując ruch na drodze. Ogół tych środków splata się w jedną nierozzerwalną całość, związaną wspólnością celu. Albo np. zadanie utrzymania zdrowotności publicznej. Realizuje się je, lecząc chorych w zakładach publicznych, zakazując pewnego rodzaju zachowania się, uznanego za niebezpieczne dla zdrowia, pouczając, doradzając, pomagając, propagując i t. d. Wszędzie w mniejszym lub większym stopniu występuje element przymusu. I znowu ogół tych tak dzisiaj zróżnicowanych środków wiąże się w jedną całość ze względu na wspólny cel, do którego one równocześnie zmierzają.

Dla realizacji zadań istnieje zorganizowana w instancje, stopnie, sieć organów administracji publicznej. Na tym samym stopniu istnieją obok organów rządowych organa samorządu. Zachodzi tedy pytanie, jak dzielić zadania administracji publicznej między lokalne organa rządu i samorząd. Czy w zasadzie podział powinien być przeprowadzony w ten sposób, ażeby jedne działy administracji należały na tym samym stopniu organizacyjnym w całości do rządu, inne w całości do samorządu, czy też jeden i ten sam dział administracji na tym samym stopniu organizacyjnym (np. w powiecie) można podzielić między organa rządu i samorządu w ten sposób, żeby część środków należała do organów rządowych, inna część — do tego samego zmierzających celu — do organów samorządowych? W pierwszym wypadku mielibyśmy do czynienia z jednotorowością, w drugim z wielotorowością administracji.

Pomijając sytuacje wyjątkowe, które w każdym dziale zosobna trzebaby zanalizować i uzasadnić, w zasadzie i w ogóle jednotorowość przedstawia zdecydowaną wyższość nad wielotorowością. Przedewszystkiem bowiem środki, do jednego wiodące celu, wiążą się w jedną całość, wspomagają się wzajem, uzupełniają i zależą od siebie. Jeśli tedy dyspozycja niemi spoczywać będzie w jednym ręku, będzie można niemi operować bardziej planowo i bardziej skutecznie. Powtóre przy wielotorowości, przy której realizacja jednego i tego samego zadania należy do różnych, równoległych i ze sobą organicznie niepowiązanych czynników, powstają z natury rzeczy tarcia i konflikty, dublowanie pewnych funkcji staje się nieuniknione, zachodzi potrzeba porozumiewania się i uzgodnienia, powstaje zwłoka i nieprodukcyjna praca, maszyna administracyj-

na pracuje wolno i ciężko. Po trzecie — z punktu widzenia zainteresowanego obywatela jednotorowość w organizacji, jako prostsza, jest bez porównania korzystniejsza; zmora wątpliwości kompetencyjnych przestaje istnieć. Wreszcie jednotorowość stwarza szanse tańszego zorganizowania administracji. Zarówno przez uniknięcie dublowania funkcji, jak i ze względu na to, że w jedną komórkę organizacyjną złączony personel może być mniejszy i bardziej ekonomicznie wykorzystany, zwłaszcza, gdy chodzi o fachowych specjalistów w danych dziedzinach.

Względy na skuteczność i sprawność administracji, oraz na oszczędność przemawiają zatem za jednotorowością.

W Polsce w tej chwili omawiane zagadnienie jest aktualne dla instancji powiatowej, samorząd wojewódzki bowiem nie został zorganizowany. Z punktu widzenia postulatu jednotorowości obraz rzeczywistości naszej przedstawia się niekorzystnie. Właśnie bowiem w instancji powiatowej w kilku bardzo ważnych dziedzinach administracji panuje dwutorowość, której szkodliwość praktyka dotkliwie odczuwa. Dotyczy to zwłaszcza administracji drogowej, budowlanej, zdrowia publicznego, weterynaryj i opieki społecznej.

Tendencja do osiągnięcia jednotorowości przez przekazanie samorządowi powiatów ziemskich i miast wydzielonych niektórych agend administracyjnych, sprawowanych przez powiatowe organa rządowe, przejawia się u nas oddawna *). W sferach samorządowych przejawiała się ona w licznych wystąpieniach i uchwałach, w sferach rządowych w niektórych aktach ustawodawczych.

Za zredukowaniem do minimum agend rządowych przez przekazanie niektórych agend samorządowi, a więc w rezultacie za jednotorowością wypowiedziała się konferencja byłych ministrów skarbu w r. 1923. Ustawa z 11 stycznia 1924 r. o naprawie Skarbu Państwa (zwana popularnie ustawą o pełnomocnictwach) udzieliła Rządowi odpowiednich upoważnień, z których atoli Rząd nie skorzystał. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 19 stycznia 1928 r. o organizacji władz administracji ogólnej zaktualizowało znowu sprawę, dając analogiczne upoważnienie Radzie Ministrów, dotychczas niewykorzystane.

Obecnie sprawa wkroczyła w nową fazę, bodaj rozstrzygającą. Ostatnia ustawa o pełnomocnictwach z 17 marca 1932 r. w art. 2 ust. II p. c) udzieliła Rządowi upoważnień nieograniczonych pod względem rodzaju agend, jakie mogą być przekazane samorządowi. Słychać, że skorzystanie z tych upoważnień odnośnie do wymienionych poprzednio działów administracji leży w programie Rządu. Najwyższy preto czas, ażeby sprawę zaktualizować znowu w opinii szerokich sfer samorządowych i zagadnienie szczegółowo przedyskutować, ażeby to, co się ma stać, stało się w sposób z punktu widzenia interesu publicznego najodpowiedniejszy.

M. Jaroszyński.

*) Postulaty pod tym względem sformułowałem jeszcze w r. 1924 w broszurze p. t. „Samorząd powiatowy z punktu widzenia polityki oszczędnościowej“.

Działalność pow. zw. Kom. w dziedzinie zdrowia publicznego w latach 1928 i 1931

Działalność pow. zw. kom. w dziedzinie zdrowia publicznego, zajmującego w wydatkach związków komunalnych trzecie miejsce co do wysokości po drogach i administracji publicznej (dane G. U. S. *) — a polegająca, (prawie do roku 1928), głównie na lecznictwie szpitalnym i zwalczaniu rozwinętych już epidemii chorób zakaźnych — uległa w ostatnich kilku latach ewolucji w kierunku profilaktyki. Ankieta o zdrowotności publicznej z 1931 r., opracowana przez Związek Powiatów Rzplitej oraz dane z 1928 r., opracowane również przez ten Związek na P. W. K. — przy zestawieniu porównawczem, uwidaczniają bardzo wyraźnie tę ewolucję.

Przed przystąpieniem do omawiania porównawczego tych danych, zaznaczyć należy, że ankieta o zdrowotności z 1931 r. obejmuje odpowiedzi 239 powiatów, na ogólną liczbę 258, co stanowi 92,7% (nie nadesłały odpowiedzi powiaty: Szczuczyn, Biała - Krakowska, Brzesko, Gorlice, Grybów, Kraków, Nowy Targ, Maków Podhal., Wieliczka, Lisko, Przeworsk, Rzeszów, Sambor, Kołomyja, Żydaczów, Skalat, Tarnopol, Złoczów i Lubliniec), dane zaś z 1928 r. obejmują wszystkie powiaty Rzplitej i są opracowane na podstawie budżetów i zamknięć rachunkowych za 1928/29 rok.

Dziedziną, która liczbowo najmniejszym uległa wahaniom w omawianych okresach, jest szpitalnictwo:

Województwa	Rok 1928		Rok 1931	
	S z p i t a l e			
	Ilość	Łóżek	Ilość	Łóżek
Centralne	115	5397	106	5677
Wschodnie	51	1667	39	1490
Zachodnie	30	2128	32	2333
Południowe	3	109	21	1612
Cała Rzplita	199	9301	198	11112

Jak widzimy, liczba szpitali zasadniczo nie uległa zmianie — jeśli jednakże weźmiemy pod uwagę, iż w danych na 1931 rok uwzględniono w województwach południowych również szpitale powszechnie nadzorowane przez Tymczasowy Wydział Samorządowy, to ogólna cyfra ulegnie zmniejszeniu mniej więcej o 15 szpitali, a liczba łóżek o 1360.

Uwzględnienie szpitali T. W. S. ma swe uzasadnienie w tem, iż powiatowe związki komunalne dopłacają na utrzymanie powyższych szpitali dość poważne sumy, wahające się w granicach od 10.000 do 25.000 złotych na powiat.

Przechodząc z kolei do omówienia liczby szpitali w poszczególnych grupach województw — zauważyć musimy, iż województwa centralne mimo zmniejszenia liczby szpitali o 9 powiększyły liczbę łóżek o 280 miejsc. Różnica powyższa powstała przez wybu-

dowanie kilku nowych szpitali o większej liczbie łóżek, a skasowanie paru starych. Województwa wschodnie zmniejszyły swój stan szpitali o 12, a liczbę łóżek o 177. Zmniejszenie to powstało głównie przez likwidację t. zw. izb chorych, jako filii szpitali, mogących pomieścić od 5 — 20 chorych. Województwa zachodnie zwiększyły liczbę szpitali o 2 przy jednoczesnym zwiększeniu liczby łóżek o 205 miejsc. Jeśli chodzi o województwa południowe, to tu ze względu na wzięcie pod uwagę w r. 1931 r. szpitali T. W. S., nie możemy skonstatować, czy nastąpił przyrost względnie zmniejszenie.

W ogólnej liczbie 198 szpitali w 1931 r. było 18 osobnych szpitali dla chorób zakaźnych o liczbie łóżek 564 — z czego na województwa centralne przypada 17 szpitali z 554 łózkami, a na województwa wschodnie 1 szpital o 10 łózkach.

O ile liczba szpitali nie wykazywała wielkich zmian, o tyle dane dotyczące stanu liczebnego przychodni w latach 1928 i 1931 różnią się między sobą znacznie, o czem świadczy poniższa tablica:

Województwa	Rok 1928				Rok 1931			
	Ogólne	Przeciw			Ogólne	Przeciw		
		gryzlicze	jaglicze	weneryczne		gryzlicze	jaglicze	weneryczne
Centralne	119	28	48	12	119	59	81	20
Wschodnie	153	5	4	—	122	21	43	11
Zachodnie	4	8	14	—	5	11	9	3
Południowe	2	26	12	6	11	58	55	38
Cała Rzplita	278	67	78	18	257	149	188	72

Przedewszystkiem daje się zauważyć wzrost przychodni specjalnych (przeciwgryzliczych, jagliczych i wenerycznych) przy jednoczesnym zmniejszeniu przychodni ogólnych. Zwiększenie liczby przychodni specjalnych, tłumaczy się rozwojem ośrodków zdrowia, przy których znajduje się większa część tych przychodni (307), a mianowicie: ogólnych — 44, przeciwgryzliczych — 102, przeciwjagliczych — 99 oraz przeciwwenerycznych — 62.

Przy szpitalach powiatowych znajduje się 77 przychodni z czego: ogólnych — 61, przeciwgryzliczych — 7, przeciwjagliczych — 7 oraz przeciwwenerycznych 2.

Jak wynika z powyższego omówienia, przychodni, utrzymywanych oddzielnie, nie wchodzących jako część składowa do ośrodków zdrowia lub szpitali, jest ogółem 289 — z czego przypada na przychodnie ogólne 152, przeciwgryzlicze — 40, przeciwjaglicze — 82 oraz przeciwweneryczne — 8.

Największą jednak różnicę liczbową wykazują dane dotyczące ośrodków zdrowia i stacyj opieki nad matką i dzieckiem.

*) Zeszyt specjalny „Wiadomości Statystycznych“ z 1932 p. t.: „Statystyka samorządowa“.

Województwa	Rok 1928		Rok 1931	
	Ośrodki zdrowia	stacje opieki nad matką i dzieckiem	Ośrodki zdrowia	stacje opieki nad matką i dzieckiem
Centralne	7	—	45	21
Wschodnie	2	—	17	8
Zachodnie	1	—	2	14
Południowe	9	—	43	20
Cała Rzplita	19	—	107	63

Wzrost ośrodków zdrowia o 484% pozwala wnioskować, iż ta forma działalności, wprowadzana przez powiatowe związki komunalne, zyskuje bardzo szybko zaufanie ludności. Największy wzrost ośrodków zdrowia wykazują województwa wschodnie i centralne, co jest wynikiem przyzwyczajenia tamtejszej ludności do leczenia bezpłatnego lub też za małą opłatą.

Rozwój ośrodków zdrowia, przy jednoczesnym, o czym wyżej wspominałem, zgrupowaniu większości przychodni w tych ośrodkach oraz powstanie dość pokaźnej liczby stacji opieki nad matką i dzieckiem, potwierdza ewolucję w dziedzinie zdrowia publicznego skierowaną ku profilaktyce. Zaznaczyć bowiem należy, iż działalność ośrodków zdrowia polega głównie nie na leczeniu chorób, a właśnie na zapobieganiu powstawania chorób przez odpowiednią propagandę higieny, propagandę zapobiegawczą, branie pod swą opiekę niemowląt od chwili ich przyjścia na świat, uświadamiania za pomocą higienistek o znaczeniu chorób zakaźnych i o środkach, jakie od nich chronią i t. p. Potwierdzeniem tej ewolucji jest również poniższa tablica, ilustrująca rozwój łaźni i kolumn dezynfekcyjnych:

Województwa	Rok 1928		Rok 1931	
	Łaźnie	Kolumny dezynfek.	Łaźnie	Kolumny dezynfek.
Centralne	35	73	39	35
Wschodnie	1	16	2	6
Zachodnie	1	45	10	2
Południowe	—	40	3	17
Cała Rzplita	37	174	54	60

Zmniejszenie liczby kolumn dezynfekcyjnych stwierdza zanik chorób zakaźnych o charakterze epidemii.

Do akcji zapobiegawczej należy również działalność powiatowych związków komunalnych — zestawiona na poniższej tablicy (p. szpaltę obok tabl. u góry).

Opiekę lekarską nad młodzieżą szkolną prowadzi 68% powiatowych związków komunalnych. W porównaniu z 1927 rokiem wzrost w tej dziedzinie wynosi 7%. Opiekę powyższą prowadzą powiaty bądź przez własnych lekarzy (województwa wschodnie), bądź też częściowo i przez lekarzy wolnopraktykujących, a wynagradzanych za tę czynność przez związki komunalne (woj. centralne, zachodnie i południowe) przyczem ilość powiatów przeprowadzających

Województwa	Rok 1927 liczba powiatów		Rok 1931 liczba powiatów	
	Przeprowadzających opiekę lekarską w szkołach	Urządzających kolonie letnie i subwenc.	Przeprowadzających opiekę lekarską w szkołach	Urządzających kolonie letnie
Centralne	53	32	63	29
Wschodnie	31	9	33	2
Zachodnie	34	25	40	12
Południowe	38	16	38	19
Cała Rzplita	156	82	174	62

tę opiekę przez lekarzy wolnopraktykujących wynosi 32.

Zmniejszenie się ilości powiatów, urządzających w 1931 r. kolonie letnie w porównaniu z 1927 r., należy tłumaczyć tem, iż dane na 1931 r. zawierają tylko te powiaty, które całkowicie pokrywają koszt urzędzenia kolonji, dane zaś na 1927 r. zawierają również powiaty subwencjonujące tę akcję.

Stan personelu sanitarnego ilustruje poniższa tablica:

Województwa	Rok 1928			Rok 1931			
	Lekarze	Higienistki	Akuszarki (utrzymywane i subwencjon.)	Lekarze	Higienistki	Utrzymywane	Subwencjonowane
Centralne	189	—	78	279	76	139	197
Wschodnie	126	—	101	171	14	99	32
Zachodnie	5	—	809	51	14	220	573
Południowe	186	—	1234	182	38	601	346
Cała Rzplita	506	—	2222	683	142	1059	1148

Liczba personelu lekarskiego, utrzymywanego całkowicie z funduszy komunalnych, wzrosła prawie o 74%, przyczem największy przyrost wykazują województwa zachodnie. Wzrost powyższy jest konsekwencją uruchamiania ośrodków zdrowia, które wywołały potrzebę angażowania nowych lekarzy jak również wprowadzenia nowej instytucji t. zw. higienistek. Roli higienistek, których liczbę dość pokaźną zatrudniają już powiaty, należy poświęcić parę słów. Cała działalność profilaktyczna ośrodka zdrowia bez higienistki, odwiedzającej chorych zarejestrowanych w jednej z przychodni ośrodka, byłaby bez znaczenia. Ona jest tym czynnikiem, który prócz działalności czysto lekarskiej (dopilnowania na miejscu, w domu u chorego, czy wskazówki lekarza są należycie wykonywane), wpływa również na uświadamianie ludności co do znaczenia higieny i czystości, a jednocześnie przez bezpośrednie stykanie się z ludnością zapobiega niejednokrotnie rozwinęciu się u danego osobnika takiej czy innej choroby, skierowując go z góry do lekarza.

Pozostają jeszcze do omówienia dane, dotyczące akuserek. Liczba ich ogólna uległa nieznacznej obniżce, przez nieuwzględnienie w danych 1931 r. akuserek subwencjonowanych przez gminy wiejskie w województwach zachodnich i południowych.

Bardzo duży wzrost w tej dziedzinie wykazują województwa centralne i wschodnie, uzupełniające rzadką stosunkowo sieć akuszerok na terenach poszczególnych powiatów.

W finansowaniu tej akcji przez samorzady, dają się zauważyć dwa systemy: jeden w wojewódz-

twach centralnych i zachodnich, polegający na subwencjonowaniu większości akuszerok — drugi w województwach wschodnich i południowych — na całkowitem utrzymaniu większości akuszerok.

S. Iłowiecki.

W sprawie nadzoru nad K. K. O.

Kilkoletnie doświadczenia w zakresie komunalnych kas oszczędności i przejście w tym okresie różnych stadiów konjunktury na rynku pieniężnym, pozwalają na ocenę pewnych ogólnych zagadnień organizacyjnych, dotyczących tych instytucji. Jednym z takich zagadnień, którego stan niewątpliwie wiąże się bezpośrednio ze stopniem napięcia trudności, stojących przed kasami oszczędności w obecnym okresie — jest sprawa nadzoru nad K. K. O.

Stan prawny w tej materji jest jasny, przepisy prawne oddają nadzór naczelny całkowicie Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, a nadzór bezpośredni właściwemu Wojewodzie, działającemu w porozumieniu z Izłą Skarbową (obecnie poprzez Wydział Wojewódzki).

A stan faktyczny? — jest on znacznie bogatszy. Nadzór bezpośredni sprawują obok właściwego Wojewody — Państwowy Bank Rolny i Związek Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności; wszyscy przeprowadzają lustrację działalności kas przez swych delegatów, sporządzane są protokoły lustracyjne, sprawozdania i wydawane zarządzenia i zalecenia polustracyjne. Nadzór mniej bezpośredni sprawują Bank Polski i Bank Gospodarstwa Krajowego — powiązane z K. K. O. stosunkami finansowymi, interesując się oczywiście stanem i gospodarką kas z uwagi na wykonywanie przez nie programu gospodarczego tych banków. W związku z tem wymienione banki mają pod adresem kas dezyderaty, którym dają wyraz w korespondencji wzajemnej, dezyderaty te łatwo i ze zrozumiałych względów wychodzą niekiedy poza normalną sferę zainteresowania komitenta — sposobem wykonania poruczonej kasie akcji rozprowadzania kredytu. Łatwo i ze zrozumiałych względów wkradają się do tej korespondencji dezyderaty ogólne, dotyczące bądź polityki kredytowej, bądź organizacji pracy i techniki buchalteryjnej. Ciężar gatunkowy tych dezyderatów jest duży wobec publicznego charakteru odnośnych instytucji, oraz obawy konsekwencji finansowych w stosunku do łączących płynnych środków obrotowych kas. W rezultacie ilość źródeł, z których idą wskazówki pod adresem kas, rozrasta się a razem z tem rozrasta się ilość sposobów ujmowania tych czy innych zagadnień — bogactwo dyrektyw, rozbieżności między nimi i oczywisty chaos w nadzorze, ułatwiający chaos w gospodarce kas, wytrącający z równowagi jej pracę, upoważniający do nieliczenia się wogóle z dyrektywami, z których choćby nieznaczny tylko odsetek wzajemnie się wyklucza.

Te rozbieżności w dyrektywach winny być niewątpliwie w interesie publicznym uniemożliwione za wszelką cenę. W interesie publicznym i w interesie wszystkich zainteresowanych stron i samych kas,

związków poręczających i instytucji finansujących, wreszcie związków rewizyjnych, jako współodpowiedzialnych za stan kas i stan nadzoru.

Spróbujmy odnaleźć przyczyny scharakteryzowanego stanu rzeczy. Musimy przede wszystkim rozważyć wartość nadzoru sprawowanego przez urzędy wojewódzkie. Nie ulega, jak sądzę, wątpliwości, że nadzór ten nie był dostateczny zwłaszcza w okresie początkowym istnienia kas. Nie był dostateczny, gdyż: a) sprawowany był bezpośrednio przez typ urzędnika administracyjnego niewystarczający w zakresie fachowych zagadnień polityki finansowej i techniki pracy w tej dziedzinie; b) utarł się zwyczaj niekiedy, że urzędy wojewódzkie interesowały się głównie zagadnieniami formalnymi (zatwierdzenie statutu, uchwały o zadłużeniu i t. p.), pozostawiając stronę gospodarczą związkom rewizyjnym; c) w okresie początkowym istnienia kas, wobec całego szeregu zagadnień gospodarczych, związanych z polityką banków państwowych, niemożliwym było nadać działaniu instytucji właściwy kierunek bez uzgodnienia zgóry ponad kasami — poglądu na aktualne zagadnienia programowe między zainteresowanymi władzami i instytucjami.

W tych warunkach rozbudowa na własną rękę akcji rewizyjnej przez instytucje państwowe finansujące K. K. O. była zrozumiałą i niewątpliwie w praktyce pożyteczną, obok przytoczonych wyżej stron ujemnych. Błędem jej było niedostateczne mojem zdaniem skoordynowanie z urzędami wojewódzkimi, zresztą jak wyżej wspomniałem obustronnym błędem. Ponadto czynnikiem utrudniającym należyłą koordynację nadzoru jest okoliczność, iż organa rewizyjne tych instytucji są w większości wypadków delegowane bezpośrednio z centrali (P. B. Rolny), przez co, nawet przy jaknajwiększej „lojalności koordynacyjnej“ nie mamy w tej pracy dostatecznego wczucia się w pewne właściwości lokalne poszczególnych dzielnic czy województw; praca rewizyjna jest zupełnie oderwana od codziennych stosunków finansowych sprawowanych przez lokalne oddziały instytucji (P. B. Rolny) i łatwo gubi się w ocenie doniosłości poszczególnych zagadnień na danym terenie.

Prace rewizyjne z ramienia Związku K. K. O. nacechowane są również zbyt dużą odległością od aktualnego stanu i potrzeb poszczególnych kas. Niewątpliwie dysponowanie personelem rewizyjnym w obrębie całej Rzplitej wzbogaca jego doświadczenia, wpływając dodatnio na poziom pracy. Nie jest to jednak wyłączny sposób zdobywania tych szerszych doświadczeń, a usuwa on zupełnie bardzo ważny czynnik zdrowej konkurencji, który powstałby przy pewnej regionalizacji rewidentów, kiedy zaistniałoby pojęcie odpowiedzialności za stan nadzorowanych in-

stytucyj dziś jakgdyby nieuznawane na terenie Związku. Należy bowiem stale pamiętać, że dla stworzenia należytego nadzoru nie wystarczy fachowa lustracja i fachowe zalecenia, ale w pojęciu nadzoru musi się mieścić pojęcie stałej opieki — stałego czuwania i wyuczowania momentów najbardziej potrzebujących pomocy fachowej zzewnątrz. Tego nie może zapewnić nadzór ze strony Związku oddalonego od codzienności kas, nadzór ten sprowadza się z konieczności do wywiązania się ze statutowego obowiązku dokonania lustracji co pewien okres czasu i nie trafia w najtrudniejsze momenty (lub trafia tylko przypadkowo), nie obejmuje prewencji i nie dopilnowuje wykonania zaleceń porewizyjnych, które zresztą wobec zmiennych okoliczności na rynku kredytowym, mogą szybko stracić na aktualności lub przynajmniej wymagać gruntownej modyfikacji.

Dezyderaty i zalecenia B-ku Gosp. Kraj. i B-ku Polskiego opierają się bądź na okolicznościach stwierdzonych przypadkowo i drogą uboczną bądź na omówionej wyżej lecz oczywiście niesystematycznej (ze zrozumiałych względów) akcji własnych organów, bądź wreszcie na opracowaniach związku rewizyjnego, który je informuje. Ta ostatnia droga nacechowana jest zbytnią pośredniością. Jest zrozumiałem, że opracowanie porewizyjne przechodzące przez takie etapy jak protokół rewidenta na miejscu, kolegjalne obrady (Związku kas) nad zaleceniami i przerobienie ich z innego punktu widzenia przez instytucję finansującą K. K. O. — łatwo zniekształca istotę rzeczy i istotę oceny stanu danej kasy. Procedura ta jest ponadto dość długotrwała, przez co ostateczne opracowania tracą na aktualności.

Dodam do tego jeszcze jedno: Nieskoordynowanie akcji rewizyjnej powoduje niesystematyczny rozkład objazdu rewidentów w czasie. Jeżeli się zdarzy, że kasa w okresie paru tygodni jest kolejno rewidowana przez przedstawicieli kilku instytucyj (np. urząd wojewódzki, związek kas i P. B. Rolny) — to ma to wpływ oczywiście destrukcyjny, gdyż absorbuje władze kasy względnie personel do parokrotnego omawiania tych samych zagadnień — w dodatku sły-

sząc różną ocenę tych zagadnień ze strony poszczególnych rewidentów.

Jakimi drogami miałyby pójść pogłębienie koordynacji nadzoru nad K. K. O. i usunięcie ujemnych stron stanu dzisiejszego? Przedewszystkiem w nadzorze tym musimy obrać sobie punkt centralny — uprawniony, obowiązany do koordynowania nadzoru i odpowiedzialny za celowość nadzoru i pośrednio za stan nadzorowanych kas. Tym punktem centralnym może być tylko wojewoda. Przestrzeganie kilku następujących zasad zapewni znośny stan na odcinku nadzoru nad K. K. O.

1) Program ogólny prac rewizyjnych na terenie województwa z ramienia poszczególnych instytucyj musi być zawczasu uzgodniony z właściwym wojewodą.

2) O konkretnych terminach przyjazdu do kas — rewidentów z ramienia poszczególnych instytucyj winien być zawiadamiany wojewoda, delegując w zasadzie jednocześnie własnego przedstawiciela.

3) Wszelkie zarządzenia i zalecenia porewizyjne wydawane są wyłącznie przez wojewodę, który jest również jedynym źródłem wszelkich wskazówek w zakresie polityki kredytowej, organizacji pracy i księgowości, akcji oszczędnościowej i t. p. Wszelkie uwagi i dezyderaty instytucyj finansowych, z wyjątkiem tych, którym dają one wyraz przy przydzielaniu kredytu w formie warunków i zasad jego rozprowadzenia, kierowane są do właściwego wojewody.

4) Wojewoda obowiązany jest komunikować państwowym instytucjom finansowym wydawane przez się zarządzenia w zakresie spraw gospodarczych, dotyczących sfery zainteresowania tych instytucyj, oraz zarządzenia mające na celu ogólne usprawnienie pracy.

Ta forma nadzoru spowoduje automatycznie całkowite uzgodnienie dyrektyw, zmusi do uprzedniego uzgadniania poglądów na poszczególne zagadnienia między zainteresowanymi instytucjami, wreszcie nada zarządzeniom i zaleceniom władzy nadzorczej zupełną wszechstronność.

S. W.

U źródeł kryzysu rolnego

Objawy kryzysu w rolnictwie są zazwyczaj daleko ostrzejsze niż w innych gałęziach życia gospodarczego. Przyczyna tego leży w bardzo znacznej nieelastyczności popytu na płody rolne szczególnie zaś na zboże. Znaczący to, że popyt na wytwory rolnictwa zmienia się w bardzo niewielkim stopniu nawet przy znacznej zmianie cen. Wytlumaczenie powyższego zjawiska jest proste. Każdy człowiek dla utrzymania się przy życiu musi zużywać pewną ilość produktów wytwarzanych przez rolnictwo (chleba, jarzyn, mięsa). W wypadku wyższości cen na płody rolne ogranicza się wydatki raczej na wszystkie inne cele niż na środki żywności; zaś w wypadku obniżenia się cen nie zwiększa się spożywanych ilości a zaoszczędzone sumy przeznacza na zakup innych dóbr. W obu powyższych wypadkach, jeżeli nawet pojawia się zmiana w zużyciu środków żywności, to idzie ona po linii zastąpienia jednych przez drugie, a nie w kie-

runku obniżenia lub zwiększania ogólnej ilości spożywanych dóbr. Dopóki wysokość produkcji jest równa zapotrzebowaniu, dopóty cena może utrzymać się na znacznym, niekiedy nawet na bardzo wysokim poziomie. Jeżeli jednak nastąpi nawet stosunkowo mały wzrost podaży, wtedy cała nadwyżka ponad normalny poziom konsumpcji znajduje odbiorców z wielką trudnością. Następuje niżka cen jako skutek konkurencji pomiędzy poszczególnymi producentami chcącymi pozbyć się możliwie jak największej ilości posiadanych zapasów, które z natury swej nie nadają się do magazynowania przez dłuższy okres czasu. Dzieje się to tembardziej w krajach nie posiadających odpowiednio zorganizowanej sieci elewatorów zbożowych. Kartelizacja stosowana w innych gałęziach produkcji gospodarczej jako środek zaradczy przeciwko gwałtownej, nadmiernej podaży, w rolnictwie jest bardzo trudna do zrealizowania.

Dowodem tego jest fakt, że poza wysiłkami w Rosji Sowieckiej, których efektu ostatecznego w tej chwili jeszcze nie można przesądzać, centralizacja produkcji a nawet i handlu zbożem na dużą międzynarodową skalę dotychczas zrealizowana nie została.

Rzecz prosta powyższa nieelastyczność sama przez się nie może być przyczyną kryzysu, spełnia ona jedynie rolę jakgdyby katalizatora, przyspieszając i zaostrzając przebieg depresji gospodarczej. Przyczyną bezpośrednią obecnego kryzysu rolnego jest gwałtowny spadek cen na wszelkie płody rolnicze szczególnie na zboże. Następujące dane dla najważniejszych zbóż zobrazują czytelnikowi, jak kształtowały się ceny w okresie od 1928 r. do chwili obecnej na kilku najbardziej interesujących nas giełdach świata:

Ceny przeciętne w dolarach za q (=100 kg).

Pszenica.

OKRES	Chi-cago	New-York	Liver-pool	Hamb-urg	Berlin	War-szawa
	Hard Wint. 2	Hard Wint. 2	przeciętna śred. gal.	Hard Wint. 2 cif.	krajowa	krajowa
1928/29	4,40	4,87	4,96	4,98	5,21	5,38
1929/30	4,27	4,51	4,78	4,66	6,05	4,58
1930/31	2,91	3,31	2,98	3,02	6,20	3,28
29/II — 5/III 1932	2,18	3,32	2,31	2,88	5,84	3.—

Ż y t o

OKRES	Chicago	N-York	Hamburg	Berlin	War-szawa
	Nr. 2	Nr. 2	West-Rye	krajowa	
1928/29	4,11	4,52	4,61	4,89	3,87
1929/30	3,61	3,66	3,51	4,07	2,46
1930/31	1,77	1,96	—	4,11	2,45
29/II—5/III 1932	1,77	2,50	2,12	4,60	2,78

O w i e s

OKRES	Chicago	Berlin	Warszawa
1928/29	3,39	4,77	3,92
1929/30	3,16	3,74	2,42
1930/31	2,29	3,87	2,76
29/II — 5/III 1932	1,66	3,65	2,64

Spadek ten jest wynikiem przede wszystkim zmian w systemach uprawy w krajach produkujących największe ilości zbóż. Jest również wynikiem ogólnoświatowego zwiększenia urodzajów. Stoi to zresztą w znacznym związku z poruszoną przed chwilą zjawiskiem zmian w systemach uprawy roli. Zwiększone urodzaje wywołały pewną nadwyżkę podaży ponad normalną pojemność rynków zbożowych, powodując tem samym niższą cen. Pewną rolę odegrało tu również zmniejszenie się popytu na niektóre produkty rolnictwa.

Zmiany w systemie produkcji rolnej postawiłem na czele czynników wpływających pośrednio poprzez spadek cen na pojawienie się trudności gospodar-

czych w rolnictwie. Wyszukane często twierdzenie, że przyczyną obecnego kryzysu rolnego jest pojawiająca się w ciągu kilku ostatnich lat „kłęska urodzajów“ nie odpowiada rzeczywistości. Jak to wykazują dane stat., wzrost ogólnie - światowej produkcji zbóż i innych płodów rolnych jest stosunkowo nieznaczny. (tabl. I). Oczywiście i ten niewielki nadmiar podaży w stosunku do popytu wpłynął na spadek cen na płody rolne. Jest to jednak wynikiem jedynie nieelastyczności popytu, o której mówiłem powyżej, a nie kłęskowego zwiększenia się zbiorów światowych.

Stale rozwijająca się technika — służąca dotychczas głównie produkcji przemysłowej — coraz bardziej znajduje zastosowanie i w rolnictwie. W ciągu kilku ostatnich dziesiętków lat wprowadzono i udoskonalono szereg maszyn rolniczych, jak żniwiarki, młocarki, pługi mechaniczne i t. d. Szczególnie jednak na postęp w produkcji rolnej wpłynęło zastosowanie w gospodarstwach rolnych Kanady, Stanów Zjednoczonych A. P., Argentyny, Australji i szeregu innych krajów europejskich i pozaeuropejskich: traktora, udoskonalonego typu żniwiarko - młocarki (t. zw. combine) oraz samochodu ciężarowego i osobowego. Mechanizacja produkcji rolnej wpływa z jednej strony na podniesienie wysokości zbiorów, z drugiej zaś, co jest najważniejsze — na bardzo znaczne obniżenie kosztów produkcji. Jeżeli bowiem dla zebrania pszenicy z 10 ha nawet przy zastosowaniu takich maszyn jak 8-stopowa żniwiarko - wiązalka (obsługiwana przez jednego człowieka) i 28-calowa młocarka (z obsadą 5—9 — 12 ludzi) potrzeba 8-miu siedmiogodzinnych dni roboczych (56 robotniko - godzin) to zastosowanie combine redukuje powyższą liczbę do 2 dni roboczych (14 robotniko - godzin) a więc do 25%*).

Jasną jest rzeczą, że w ten sposób obniża się te koszty produkcji bardzo znacznie, stwarzając tem samem możliwość zmniejszenia cen na produkty rolne nie tylko poniżej dotychczasowej ceny rynkowej, ale nawet poniżej kosztów własnych tych gospodarstw, które pracują według dawnych metod produkcji.

Mechanizacja produkcji rolnej, zastosowanie nawozów sztucznych, podniesienie się kultury ludności rolniczej, jako wynik szeroko przeprowadzanej akcji szerzenia oświaty rolniczej, wyzyskiwanie coraz nowych terenów pod uprawę, oto są najważniejsze czynniki, które wpływają na wzrost podaży płodów rolnych.

Wzmożonej podaży nie odpowiada wzmożony popyt. Pauperyzacja ludności Europy przemysłowej, jako skutek wyniszczenia wojną i trudności powojennych, dążenie niemal wszystkich państw do samodzielności gospodarczej pod każdym względem są najważniejszymi przyczynami zahamowania wzrostu światowego popytu na płody rolne. Niemalą rolę odgrywa tu również przesunięcie się konsumpcji coraz szerszych warstw ludności od produktów zbożowych (chleba, kasz i t. p.) ku produktom animalnym i

*) Porównaj artykuł Stefana Schmidta p. t. Poglądy na kryzys rolny, Ekonomista t. I. z r. 1931.

Zbiory światowe najważniejszych płodów rolnych.

Tabl. Nr 1.

W milionach kwintali.

Wyszczególnienie	Przeciętna 1909—1913	Przeciętna 1921—1925	1926 1926/27	1927 1927/28	1928 1928/29	1929 1929/30	1930 1930/31
P s z e n i c a							
Zbiory światowe	1028,6	—	1180,4	1212,8	1300,6	1150,0	1296,0
w tem:							
Z. S. S. R.	206,0	—	248,7	211,2	215,9	201,1	281,0
Stany Zjednoczone A. P.	187,8	218,9	226,2	239,1	248,9	220,2	231,6
Kanada	53,6	101,8	110,8	130,5	154,2	82,9	108,3
Indje Brytyjskie	95,8	91,4	88,4	91,2	79,2	87,3	105,2
Argentyna	40,0	55,4	62,6	76,8	95,0	44,2	65,0
Polska	16,8	12,0	14,3	16,6	16,1	18,0	22,4
Z y t o							
Zbiory światowe	450,3	—	448,0	471,5	438,0	458,0	—
w tem:							
Z. S. S. R.	189,1	—	239,1	244,2	191,2	202,2	—
Niemcy	95,9	65,0	64,0	68,3	85,2	81,6	76,8
Polska	57,1	51,2	51,8	58,9	61,1	70,1	69,6
J ę c z m i e ń							
Zbiory światowe	380,2	—	350,5	354,8	410,8	434,7	—
w tem:							
Z. S. S. R.	90,5	—	53,5	45,0	54,9	73,5	—
Stany Zjednoczone A. P.	40,2	40,6	40,3	57,9	77,8	65,9	71,0
Niemcy	28,7	24,9	24,6	27,4	33,5	31,8	28,6
Polska	14,9	14,2	12,1	12,8	15,3	16,6	14,6
O w i e s							
Zbiory światowe	655,5	—	680,7	644,1	737,3	713,0	—
w tem:							
Stany Zjednoczone A. P.	166,0	191,3	181,0	171,7	208,0	178,3	203,5
Z. S. S. R.	134,3	—	155,4	133,1	164,8	166,1	—
Niemcy	76,8	52,7	63,2	63,5	70,1	73,8	56,6
Polska	28,1	28,0	19,4	21,4	25,0	29,5	23,5
K a r t o f l e							
Zbiory światowe	1490,1	—	1617,3	1845,6	1892,0	2060,0	—
w tem:							
Z. S. S. R.	202,0	—	438,0	415,1	455,8	478,5	—
Niemcy	379,6	355,0	300,3	375,5	412,7	400,7	471,0
Polska	247,9	265,4	213,8	267,7	276,6	317,5	309,0
B u r a k i c u k r o w e							
Zbiory światowe	542,9	457,8	534,1	619,0	618,4	576,9	775,0
w tem:							
Niemcy	139,9	96,1	105,0	108,5	110,1	110,9	149,1
Z. S. S. R.	99,1	33,7	63,7	104,1	101,4	62,5	151,7
Polska	41,1	26,5	37,2	36,2	49,0	49,7	47,2
K u k u r y d z a							
Zbiory światowe	1046,4	—	1137,0	1113,0	1090,0	1130,0	—
w tem:							
Stany Zjednoczone A. P.	689,0	724,2	683,9	701,9	716,0	664,0	528,6
Argentyna	48,7	56,7	81,5	77,7	58,9	63,3	94,3
Europa	—	—	199,4	157,9	130,8	221,2	—
R y ż							
Zbiory światowe	774,5	—	853,0	855,8	885,0	870,0	—
w tem:							
Indje Brytyjskie	448,1	490,5	464,4	441,8	502,9	487,1	494,4
Japonja	90,9	104,2	100,5	112,3	104,0	107,7	118,1

Źródła: Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej za rok 1930 i Annuaire Statistique de La Societé des Nations za rok 1930/31.

zwłaszcza ku owocom i jarzynom. Dla ilustracji podajemy poniżej tablice zawierające dane dotyczące międzynarodowego obrotu najważniejszymi płodami rolnymi. (tabl. II i III).

Tablica Nr. 2.

Główne kraje importujące najważniejsze płody rolne.

W milionach kwintali

K R A J	1927	1928	1929	1930
P s z e n i c a				
Wielka Brytania	55,7	52,2	56,3	52,8
Włochy	23,1	27,5	17,7	19,4
Belgia — Luxemburg	12,3	12,0	11,8	12,1
Niemcy	26,1	24,7	21,4	12,0
Francja	21,7	10,2	14,1	10,4
Ż y t o				
Dania	1,9	1,6	2,2	3,3
Holandja	1,1	0,8	1,1	1,8
Niemcy	7,9	3,4	1,4	0,6
O w i e s				
Niemcy	20,0	19,3	17,7	15,2
Wielka Brytania	8,3	6,6	6,1	7,8
Holandja	2,5	3,4	3,2	5,4
J ę c z m i e ń				
Wielka Brytania	3,0	3,8	3,6	4,9
K u k u r y d z a				
Wielka Brytania	20,6	16,0	16,9	16,4
Niemcy	13,8	12,1	9,9	11,3
Holandja	21,0	12,9	6,7	6,5

Z r ó d ł o: Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich

Do pogorszenia sytuacji rolnictwa poza powyższymi przyczyniły się trudności walutowe, a przede wszystkim znaczny brak środków obiegowych w Europie. Jest to wynikiem z jednej strony spadku produkcji złota, z drugiej jego ucieczki do państw pozaeuropejskich jako skutek spłat reparacyjnych. Poważne znaczenie ma tu także fałszywa polityka cen, mianowicie sztuczne podtrzymywanie wysokich cen na żyto w Niemczech i na pszenicę w Stanach Zjednoczonych, co siłą rzeczy musiało doprowadzić do katastrofального spadku cen na te artykuły i wprowadziło znaczne perturbacje przede wszystkim w rolnictwie, pozatem i w innych dziedzinach życia gospodarczego zarówno tych krajów, jak i szeregu innych znajdujących się z nimi w stosunkach gospodarczych.

Na sytuację rolnictwa wpływają również niekorzystnie t. zw. nożyce cen — czyli dysproporcja mię-

dzy cenami artykułów przemysłowych i rolnych. Dysproporcja ta jest wynikiem z jednej strony sztywności cen artykułów przemysłowych, szczególnie w skartelizowanych gałęziach produkcji, z drugiej

Tabl. Nr. 3.

Główne kraje eksportujące najważniejsze płody rolne.

W milionach kwintali.

K R A J	1927	1928	1929	1930
P s z e n i c a				
Kanada	69,4	99,5	57,4	56,5
Stany Zjedn. A. P.	45,8	26,2	24,5	23,9
Z. S. S. R.	7,7	0,0	0,0	25,3
Argentyna	42,3	53,0	66,1	22,1
Australja	20,1	14,4	22,3	11,0
Ż y t o				
Z. S. S. R.	3,6	0,0	0,0	6,5
Polska	0,1	0,1	2,0	3,8
Niemcy	1,3	4,0	5,5	2,4
O w i e s				
Rumunja	7,1	4,2	11,6	14,4
Z. S. S. R.	0,6	0,0	1,6	11,8
Stany Zjedn. A. P.	8,3	11,3	6,4	2,2
J ę c z m i e ń				
Argentyna	6,1	3,0	4,3	4,5
K u k u r y d z a				
Argentyna	83,4	63,7	50,5	46,7
Rumunja	17,7	4,7	3,7	11,8
Stany Zjedn. A. P.	3,4	6,6	8,6	1,6

Z r ó d ł o: Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich.

żać elastyczności cen płodów rolnych. (Na co zwróciłem uwagę na wstępie niniejszego artykułu).

Przy analizowaniu powyższych trudności narzuca się siłą rzeczy pytanie, jakie są drogi wyjścia z ciężkiej sytuacji? Jest ich niewątpliwie wiele, ale żadna nie stanowi jedyne go środka zaradcze go.

W każdym razie przy szukaniu i stosowaniu środków zaradczych trzeba pamiętać o jednej rzeczy, o tem mianowicie, że cechą zasadniczą współczesnego kryzysu rolnego jest jego powszechność. Dlatego podejmowanie wysiłków w kierunku polepszenia sytuacji wewnątrz poszczególnych państw nie da całkowicie pomyślnych rezultatów. Niezbędne jest tu przeprowadzenie akcji w skali międzynarodowej. Obecne stosunki polityczne nie wróżą jednak, aby podjęcie wspólnego wysiłku było możliwe w najbliższej przyszłości.

Kazimierz Romaniuk.

Sprawy bieżące

REFORMA ŚWIADCZEŃ SOCJALNYCH.

Zaprojektowana przez Rząd zmiana ustawodawstwa socjalnego idzie w kierunku zrównania świadczeń socjalnych w całej Polsce oraz zrównania cię-

żarów z tego tytułu do wysokości ciężarów w innych państwach europejskich.

Projektowane zmiany najlepiej zobrazują następujące tabele:

Obciążenia socjalne obecne:

Rodzaj ubezpieczenia	Przemysł			Rolnictwo		
	Pracodawcy	Ubezp.	Ogółem	Pracodawcy	Ubezp.	Ogółem
Wojew. Centralne i Wschodnie						
Chorobowe	4.5	3.0	7.5	—	—	—
Wypadkowe	1.2	—	1.2	0.8	—	0.8
Inwalidzkie	—	—	—	—	—	—
Razem	5.7	3.0	8.7	0.8	—	0.8
Woj. Południowe						
Chorobowe	4.5	3.0	7.5	4.5	3.0	7.5
Wypadkowe	1.2	—	1.2	0.8	—	0.8
Inwalidzkie	—	—	—	—	—	—
Razem	5.7	3.0	8.7	5.3	3.0	8.3
Woj. Zachodnie						
Chorobowe	4.5	3.0	7.5	4.5	3.0	7.5
Wypadkowe	2.0	—	2.0	1.4	—	1.4
Inwalidzkie	1.8	1.8	3.6	1.8	1.8	3.6
Razem	8.3	4.8	13.1	7.7	4.8	12.5

Według projektu przemysł byłby obciążony:

	Pracod.	Ubezp.	Razem
Chorobowe	2.5	2.5	5.0
Wypadkowe	1.1	—	1.1
Emerytury robotnicze	1.9	1.9	3.8
Pokrycie deficytu	0.3	—	0.3
Razem	5.8	4.4	10.2

Rolnictwo w woj. zachodnich:

Chorobowe	1.7	1.7	3.4
Wypadkowe	1.0	—	1.0
Emerytalne	1.8	1.8	3.6
Razem	4.5	3.5	8.0

Rolnictwo w woj. południowych:

Chorobowe	1.7	1.7	3.4
Wypadkowe	1.0	—	1.0
Razem	2.7	1.7	4.4

Dla zrównoważenia zwiększonej składki w przemyśle łącznie od pracodawcy i robotnika o 1,5% zredukowano inne świadczenia socjalne jak:

- 1) zmniejszono o połowę okres urlopowy dla robotników;
- 2) wprowadzono pełny 48 godzinny tydzień pracy;
- 3) obniżono do połowy dodatkowe wynagrodzenie za nadliczbowe godziny.

JAK BĘDZIE W R. 1932/33 UREGULOWANY POBÓR KOMUNALNEGO PODATKU OD SPADKÓW I DAROWIZN?

W sprawie powyższej Ministerstwo Skarbu rozesało do wszystkich izb skarbowych okólnik w dn. 7 kwietnia b. r. Nr. D. V. 14750/6/32 następującej treści:

W myśl art. 1 ustępu VIII, ustawy z dnia 17 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 223) ma być pobierany do państwowego podatku od spadków i darowizn i łącznie z nim dodatek komunalny w wysokości 10% dodatku państwowego, począwszy od dnia 1 kwietnia 1932 r.

Wobec powyższego należy — od daty wymienionej — wymierzać jednocześnie z podatkiem spadkowym względnie od darowizn określony wyżej dodatek komunalny. Dodatku tego nie przypisuje się w księdze bierczej.

Pozatem mają do niego zastosowanie postanowienia o wymiarze i poborze dodatków komunalnych do podatków państwowych, zawarte w ustawie z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747) w brzmieniu, ustalonym cytowaną nowelą z 1932 r.

Wpływy z dodatku, o którym mowa zmniejszone: 1) o wynagrodzenie, należne Państwu za wymiar i pobór dodatku, w wysokości 2% oraz ewentualnie 2) o kwoty, wypłacane podatnikowi tytułem zwrotu dodatku (w przypadkach zwrotu podatku państwowego) — będą przekazywane komunalnemu funduszowi pożyczkowo - zapomogowemu (rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 czerwca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 448)). Sposób przekazywania owych wpływów zarówno przez urzędy skarbowe, jako też przez notariuszów — w przypadkach, w których są oni organami wymiarowemi podatku od darowizn — unormuje niebawem odrębne rozporządzenie.

Co do wymiarów, niezawierających dodatku komunalnego, aczkolwiek zostały uskutecznione po dniu 31 marca b. r., lecz zanim władza wymiarowa dowiedziała się o niniejszym zarządzeniu — należy dodatkowo wezwać podatnika do uiszczenia tego dodatku nakazem płatniczym.

Celem właściwego zarachowania wpłat na poczet dodatku należy w „wykazie szczegółowym przychodu opłat stemplowych i danin pokrewnych“ (§ 111. i. s.) względnie w przyszłości w „dzienniku specjalnym opłat stemplowych oraz podatku spadkowego i od darowizn“ utworzyć 2 kolumny, jedną dla kontowania wpłat na poczet samego dodatku, zaś drugą na zamieszczanie kwot uiszczonych tytułem kar za zwłokę względnie odsetek za odroczenie, należnych w załości w dodatku komunalnym?

Z dniem 1 kwietnia b. r. ustaje obowiązek władz skarbowych dostarczania związkom komunalnym materiałów do wymiaru komunalnego podatku od spadków i darowizn co do tych spraw, w których wymiar nastąpił po dniu 31 marca 1932 roku.

PRZEZNACZENIE GRZYWIEN ZA PRZEKROCZENIE PRZEPISÓW PORZĄDKOWYCH NA DRÓGACH PUBLICZNYCH, NAKŁADANYCH PRZEZ WŁADZE GMINNE.

Jeden z wojewodów zwrócił się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z zapytaniem, czy grzywny,

nakładane przez władze gminne za przekroczenia przepisów porządkowych na drogach publicznych, wydanych na podstawie ustawy z 7.XI.1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 656), wpływać mają na rzecz gminy, czy też na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego?

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Robót Publicznych reskryptem z dnia 22.III.1932 r. Nr. SF. 94/3 udzieliło następującego wyjaśnienia:

Artykuł 2 pkt. 3 ustawy z dn. 3.II.1931 r. o Państwowym Funduszu Drogowym (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 81) wyraźnie postanawia, że grzywny za przekroczenia ustawy z dnia 21 października 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 656) mają wpływać do Państwowego Funduszu Drogowego, nie uzależniając tego od okoliczności, przez kogo grzywny te są nakładane. Wymieniony przepis został rozwinięty w § 53 rozporządzenia wykonawczego z dnia 3 października 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 716), który głosi, iż na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego mają wpływać grzywny, nałożone zarówno przez powiatowe władze administracji ogólnej, jak i w postępowaniu karno - administracyjnym nakazowem. Wobec przytoczonego brzmienia powołanych przepisów, niema powodów do przyjęcia, by grzywny nakładane przez władze gminne miały wpływać na rzecz odnośnych gmin.

KREDYTOWA SPRZEDAŻ DREWNA BUDULCOWEGO DLA ROLNIKÓW, UCZESTNIKÓW REFORMY ROLNEJ I SCALENIA.

W ubiegłym roku akcja scaleniowa wsi uległa znacznemu zahamowaniu, a to wobec zmniejszenia kredytów państwowych na pomiary i sporządzanie projektów scaleniowych oraz wskutek niemal całkowitego wstrzymania wypłaty pożyczek na przeniesienie budynków.

W związku z powyższem, poczynione zostały niezbędne kroki celem umożliwienia opłacania kosztów pomiarów przez interesowanych w dogodnej dla nich formie. Jednocześnie wysuwa się jednak kwestja udzielania na ulgowych warunkach budulcu z lasów państwowych, ponieważ przy przenoszeniu budynków na nowe działki scalone, rolnicy niemal zawsze zmuszeni są nabywać część potrzebnego drewna budulcowego. Sprawa udzielania wspomnianego drewna budulcowego na warunkach ulgowych jest również aktualna dla rolników, uczestników reformy rolnej.

Celem uregulowania tego zagadnienia, na skutek inicjatywy niektórych pp. wojewodów i Ministerstwa Reform Rolnych — Dyrekcja Naczelna Lasów Państwowych, pragnąc przyjść z możliwie niezbędną pomocą omawianej kategorii rolników — wydała odpowiednie zarządzenie podległym dyrekcjom lasów państwowych.

Zgodnie z tem zarządzeniem, poszczególne dyrekcje lasów państwowych powinny porozumieć się z właściwymi okręgowymi urzędami ziemskimi celem zorientowania się co do wysokości zapotrzebowania ze strony uczestników reformy rolnej i scalenia na drewno budulcowe w najbliższym roku w danym okręgu.

Na podstawie dostarczonego przez wspomniane urzędy ziemskie materiału statystycznego — dyrekcje lasów państwowych, w miarę możliwości, przystąpią do repartycji drewna wśród ludności rolnej, przyczem sprzedaż budulcu zasadniczo ma być traktowana oddzielnie dla każdego rolnika.

Warunki kredytowej sprzedaży drewna budulcowego będą ustalane przez poszczególne dyrekcje lasów w porozumieniu z właściwymi okręgowymi urzędami ziemskimi.

I tak, np. dyrekcja lasów państwowych w Radomiu w porozumieniu z okręgowym urzędem ziemskim w Kielcach ustaliła następujące warunki:

„1) Sprzedaż kredytowa budulcu dla włościan, których grunta podlegają scaleniu, może być udzielana na okres dwuletni bezprocentowo;

2) Sprzedaż budulcu będzie dokonywaną przez nadleśnictwa po złożeniu przez poszczególnych właścicieli osad scaleniowych podań o sprzedaż kredytową ściśle określonej ilości m³ budulcu, potrzebnych każdemu z zaświadczeniem urzędu ziemskiego w/g załączonego wzoru;

3) Sprzedaż budulcu poszczególnym właścicielom gospodarstw rolnych należy traktować dla każdego z nich oddzielnie;

4) Przy przyznawaniu budulcu na kredyt winni poszczególni nabywcy składać zobowiązania dłużne, poręczone przez odpowiedzialnych majątkowo posiadaczy nieruchomości w myśl okólnika Dyr. Lasów Państw. Nr. 250 z dn. 30.VIII.1929 r.“

Rozpoczęta akcja Dyrekcji Naczelnej Lasów Państwowych niewątpliwie przyczyni się w obecnym ciężkim czasie kryzysowym do znacznego ułatwienia ludności rolnej, przede wszystkim wsi scalanych, do wznoszenia niezbędnych zabudowań gospodarczych.

POMOC STUDENTÓW MEDYKÓW PRZY SZCZEPIENIACH OCHRONNYCH.

W związku z pismem Koła Medyków (Stowarzyszenia Samopomocowego Studentów Medycyny Uniwersytetu Warszawskiego, ul. Chałubińskiego 5, tel. 714-86) z dnia 18 lutego r. b. L. 103/32 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Departament Służby Zdrowia) okólnikiem z dn. 25.II b. r. Nr. Z. Z. 39/3 zaleciło korzystanie z pomocy studentów medyków w charakterze wyszkolonych szczepicieli przy przeprowadzaniu dorocznych szczepień ochronnych przeciwko ospie na powiatach.

FUNDUSZ EMERYTALNY POW. LUBELSKIEGO W ŚWIETLE CYFR.

Z zamieszczonego drugostronnie bilansu funduszu emerytalnego wynika, że od dnia 1 stycznia 1931 roku kapitał emerytalny, wynoszący na początku okresu sprawozdawczego kwotę zł. 103.411.43, powiększył się o zł. 49.627.63

i wyniósł końcowo w dniu 31 marca 1932 r. kwotę zł. 153.039.06.

Za czas od 1.I.1931 r. do 31.III.1932 r. uzyskano odsetek zł. 17.923.20, świadczeń zaś emerytalnych wypłacono kwotę zł. 11.342.92. Świadczenia emerytalne wypłacano 2-om emerytom i 2-om wdowom po zmarłych na gruźlicę emery-

1. Bilans Funduszu Emerytalnego pracowników samorządowych pow. Lubelskiego w dniu 31-ym marca 1932 r.

Aktywa.	Pasywa.
1. Instytucje finansowe r-k lokacyjny w Komunalnej Kasie Oszczędności pow. Lubelskiego . . . Zł. 150.492,12	1. Kapitał emerytalny Zł. 153.039,06
2. Zakłady komunalne Zaległe składki emerytalne Zł. 2.190,94 Zaległe %/o „ 356,— 2.546,94	
<u>Zł. 153.039,06</u>	<u>Zł. 153.039,06</u>

2. R-ek Niedoborów i Nadwyżek. (Strat i Zysków).

Niedobory.	Nadwyżki.
1. Świadczenia emerytalne Zł. 10.384,52	1. Odsetki Zł. 17.923,20
2. Koszty urzędowania komisji „ 958,40	
3. Nadwyżka „ 6.580,28	
<u>Zł. 17.923,20</u>	<u>Zł. 17.923,20</u>

tach. Nadwyżka odsetek, wynosząca sumę zł. 6.580,28, stanowiąca 58% uzyskanych w okresie sprawozdawczym odsetek, dopisaną została do kapitału emerytalnego, który w ten sposób wzrósł o 4,5%.

Kapitał emerytalny ulokowany jest w Komunalnej Kasie Oszczędności, która otrzymuje bezpośrednio wszystkie przekazywane przez związki i zakłady składki emerytalne i skutecznie wypłaty na zlecenie Wydziału Powiatowego. Wydział Powiatowy zaś prowadzi księgowość i wszystkie operacje uskutecznia memorjałowo w myśl przepisów o rachunkowości funduszu emerytalnego, zaleconych przez Min. Spr. Wewn. okólnikiem nr. 114 z dn. 1 lipca 1930 r.

SPRAWA ELEWATORA ZBOŻOWEGO POW. ZW. KOM. W MAKOWIE-MAZOWIECKIM. (WOJ. WARSZAWSKIE).

Powiatowy związek komunalny w Makowie-Mazowieckim posiada jako przedsiębiorstwo elewator zbożowy o pojemności 400 ton twardego zboża, wybudowany w 1929 roku i uruchomiony od dnia 15 października 1929 r.

Dając niezaprzeczone korzyści rolnikom z powodu utrzymywania cen na zboże na możliwie wyższym poziomie, elewator jednakże dał straty powiatowemu związkowi komunalnemu w roku budżetowym 1929/30 na 25.812 zł., w 1930/31 r. — 20.800 zł., a na rok 1931/32 straty, wyniosą około 20.000 zł. Ze względu na zmniejszenie się obrotów elewatora z powodu braku zboża na rynkach miejscowych Sejmik Powiatowy postanowił zawiesić chwilowo od dnia 1 kwietnia 1932 r. skup zboża przez elewator, i prowadzić tylko handel solą w tem przedsiębiorstwie, zmniejszając równocześnie koszty administracji. Sejmik Powiatowy dąży, by prowadzenie elewatora przejęła spółdzielnia rolnicza.

ADMINISTRACJA ZDROWIA PUBLICZNEGO NA TERENIE WOJEWÓDZTWA WILEŃSKIEGO W 1931 ROKU.

Akcją sanitarno - zdrowotną w powiatach woj. wileńskiego kierują lekarze powiatowi, którzy jednocześnie za osobną dopłatą pełnią obowiązki naczelnych lekarzy sejmi-

kowych. Każdy powiat jest podzielony na kilka rejonów lekarskich, obejmujących przeciętnie 2 — 3 gminy.

Na dzień 1.X.1931 r. na terenie powiatów czynnych było 42 rejonów lekarskie, w tem 6 lekarzy utrzymywanych przez gminy. Wobec trudności finansowych zlikwidowano 6 rejonów. W powiatach oszmiańskim, mołodeckim i wilejskim rejonów lekarskie utrzymują się dzięki wydatnej subwencji Departamentu Służby Zdrowia. Magistrat m. Wilna utrzymuje 7 lekarzy sanitarnych i 3 lekarzy dla odwiedzania w mieszkaniu obłożnie chorych ubogich i bezrobotnych.

Na terenie powiatów znajduje się 12 szpitali w tem 6 państwowych o ogólnej liczbie 434 łóżek. W Wilnie jest czynnych 5 szpitali miejskich na 805 łóżek. Ogółem jedno łóżko w województwie przypada na 760 mieszkańców; w Wilnie na 163; na terenie powiatów liczba ta waha się od 1.200 pow. oszmiański do 3.800 (pow. brasławski).

Ze względu na wysokie koszty szpitalnego leczenia, opieka nad umysłowo chorymi nie stoi na wysokości zadania. Około 200 chorych, wymagających leczenia szpitalnego pozostaje z braku środków w domu. Zaznaczyć należy, że we wsiach Deksznia i Lejpuny w pow. wileńskim istnieją kolonie z opieką rodzinną dla spokojnych umysłowo chorych. Przebywa tam około 70 chorych; opieka ta daje pomysłne wyniki leczenia, koszta zaś utrzymania są o 50% niższe niż w szpitalach.

W okresie 1931 roku został opracowany i zastosowany w praktyce plan likwidacji przez związki komunalne zaległości kosztów leczenia, przewidyjający spłatę długów mniej więcej w ciągu 10 lat. Walkę z chorobami społecznymi jak jaglica, gruźlica, chorobami wenerycznymi prowadzą powiatowe ośrodki zdrowia i poszczególne poradnie społeczne.

Dzięki otrzymanej subwencji od Departamentu Służby Zdrowia (w wysokości 27.000 zł.) magistrat m. Wilna wybudował 2 leżalnie na oddziale gruźliczym i organizuje nowy oddział dla dzieci gruźliczych na 50 łóżek.

W dziedzinie higieny szkolnej obejrzano ogółem przez lekarzy 1.075 szkół powszechnych, czyli około 96%; stwierdzono przytem, że przeszło 50% szkół mieści się w lokalach nieodpowiednich. Na 71.475 zbadanych dzieci szkolnych stwierdzono 35% brudnych i 32% zawszonych oraz około 4% chorych na jaglicę.

V-TY MIĘDZYKARODOWY KONGRES NAUKOWEJ ORGANIZACJI.

Polski Komitet Naukowej Organizacji zawiadamia, że zapis na V-ty Międzynarodowy Kongres Naukowej Organizacji, który odbędzie się w dniach 18 — 23 lipca 1932 roku

w Amsterdamie, wynosić będzie 15 guldenów holenderskich dla uczestników Kongresu, 2,50 guldenów holenderskich dla osób towarzyszących z rodziny. Zapisy na V-ty Międzynarodowy Kongres Naukowej Organizacji kierować należy do Polskiego Komitetu Naukowej Organizacji w Warszawie, ul. Mokotowska 53 m. 60, tel. 838-13, 816-43.

Sprawy gminnych Kas pożyczkowo-oszczędnościowych

Udział gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych w rozprowadzaniu kredytów konwersyjnych

Spółdzielnie rolniczo - handlowe wskutek złej spłacalności odbiorców, zmniejszonych obrotów towarowych oraz innych przyczyn natury wewnętrzno-organizacyjnej, jak i ogólnie - gospodarczej, znalazły się już w 1930 r. w bardzo trudnej sytuacji finansowej. Dlatego też Ministerstwo Skarbu przekazało Państwowemu Bankowi Rolnemu specjalną lokatę 15 milionów złotych na pomoc kredytową dla spółdzielni rolniczo - handlowych na t. zw. kredyty konwersyjne.

Dla opinjowania podań spółdzielni rolniczo-handlowych powołany został Rolniczy Komitet Spółdzielczy w Warszawie i we Lwowie. Ostatni dla opinjowania podań spółdzielni z terenu województw małopolskich.

Pożyczki udzielane są nie bezpośrednio spółdzielniom rolniczo-handlowym, lecz rolnikom, członkom i odbiorcom spółdzielni, na przejęcie ich zadłużeń w spółdzielniach. Pożyczki udzielane są rolnikom na następujące cele:

a) na spłatę dawnych zadłużeń w spółdzielni za wybrane towary (za wyjątkiem nawozów sztucznych),

b) na uiszczenie dopłat z tytułu odpowiedzialności statutowej na pokrycie strat bilansowych spółdzielni,

c) na zakup maszyn i narzędzi rolniczych, celem upłynnienia remanentów spółdzielni,

d) na uiszczenie wpłat na udziały w spółdzielniach.

Pożyczki udzielane są narazie głównie na cele, wyszczególnione pod a) i b). Chodzi bowiem przede wszystkim o uruchomienie zamrożonych znacznych sum wierzytelności spółdzielni, oraz o umożliwienie pokrycia strat bilansowych.

Jednocześnie korzystają z wydatnej pomocy rolnicy wskutek rozłożenia im zaległych długów na dłuższe kilkuletnie terminy przy niskim oprocentowaniu.

Pożyczki te udzielane są rolnikom za pośrednictwem miejscowych instytucji kredytowych, w tem i za pośrednictwem gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych.

Pożyczki w wyższych kwotach mogą rolnicy zaciągać również bezpośrednio w Państwowym Banku Rolnym. Pamiętać należy, że gminne kasy, jako instytucje drobnego kredytu, udzielać mogą pożyczek jednemu dłużnikowi do łącznej wysokości 2.000 zł.

Cała powyższa akcja kredytowa polega na przejęciu zadłużeń rolników przez instytucje kredytowe i odbywa się bezgotówkowo w sposób następujący:

Spółdzielnia rolniczo - handlowa, której przyznano kredyt konwersyjny, porozumiewa się z miej-

scowymi instytucjami kredytowymi celem uzyskania ich zgody na rozprowadzanie kredytu. Równocześnie spółdzielnia przedkłada im wykazy dłużników, którym proponuje udzielenie pożyczek konwersyjnych z wyszczególnieniem celu. Jeśli instytucja kredytowa godzi się na pośredniczenie w rozprowadzeniu, zwraca się do właściwego Oddziału Państwowego Banku Rolnego z prośbą o przydział odpowiedniej sumy. Po otrzymaniu promesy Państw. Banku Rolnego i potwierdzeniu na piśmie warunków promesy, Państwowy Bank Rolny upoważnia instytucję kredytową (kasę) do udzielania rolnikom pożyczek. Wtedy instytucja (kasa) wzywa tych rolników, którym pożyczki przyznała, do złożenia odpowiednich zabezpieczeń. Rolnik (pożyczkobiorca) pieniądze za zaciągniętą w ten sposób pożyczkę nie otrzymuje, lecz równocześnie ze złożeniem zabezpieczenia (weksle i t. p., o czym niżej) składa instytucji kredytowej zlecenie, mocą którego sumę zaciągniętej pożyczki przekazuje do dyspozycji spółdzielni rolniczo - handlowej, celem spłacenia swego zadłużenia w spółdzielni.

W ten sposób rolnik przestaje być dłużnikiem spółdzielni, a staje się dłużnikiem instytucji kredytowej (kasy).

Spółdzielnia rolniczo - handlowa ze swej strony składa instytucji kredytowej zlecenie, mocą którego sumy, pochodzące z tak udzielonych rolnikom pożyczek konwersyjnych przekazuje do dyspozycji Państwowego Banku Rolnego.

Państwowy Bank Rolny w granicach sum spłacanego zadłużenia poszczególnych rolników reguluje długi spółdzielni, w pierwszym rzędzie wobec Central Spółdzielczych i Państwowego Banku Rolnego.

Rozumie się, że instytucja kredytowa może przyznać pożyczki konwersyjne tylko tym dłużnikom, zgłoszonym przez spółdzielnię rolniczo - handlową, co do których spłacalności niema obaw i którzy dają dostatecznie pewne zabezpieczenie. Albowiem pośredniczące instytucje kredytowe ponoszą wobec Państwowego Banku Rolnego odpowiedzialność za spłatę kredytu, dlatego też muszą ostrożnie postępować przy udzielaniu pożyczek poszczególnym rolnikom.

Pożyczki na wyżej wyszczególnione cele mogą być udzielane na następujące terminy:

a) na spłatę dawnych zadłużeń i na wpłacanie udziałów — do lat czterech,

b) na uiszczanie dopłat na pokrycie strat do lat dziesięciu,

c) na zakup maszyn i narzędzi rolniczych do półtora roku.

Instytucje kredytowe (kasy) udzielać mogą pożyczek bądź na wyżej podane terminy, bądź krótsze, zależnie od wysokości sumy pożyczki, stanu majątkowego pożyczkobiorcy oraz pewności zabezpieczenia.

Im mniejsze sumy pożyczek, tem krótsze winny być terminy.

Splaty pożyczek wyznaczać należy rolnikom racjonalnie w ten sposób, ażeby pierwsza rata płatna była najdalej po roku od daty udzielenia pożyczki, a następne raty aby były półroczne. Na zabezpieczenie pożyczki rolnicy składają instytucji kredytowej weksle z conajmniej dwoma poręczeniami ewentualnie skrypt dłużny z dwoma lub więcej poręczeniami, a w pewnych wypadkach zabezpieczenie hipoteczne. Weksle mogą być następujące: 1) albo jeden weksel z wypełnioną całą sumą długu bez daty płatności, z odpowiednią deklaracją, 2) albo tyle weksli, ile jest rat, każdy wypełniony sumą raty bez daty płatności, ale z odpowiednią deklaracją, przyczem weksel na pierwszą ratę może być terminowy t. j. z wystawioną datą płatności.

Terminy spłat pożyczek konwersyjnych są stosunkowo długie, może się więc zdarzyć, że poręczenia na wekslach, zabezpieczających te pożyczki, tracą po kilku latach swoją poprzednią wartość wskutek zmian majątkowych poręczycieli. Dlatego też zarząd kasy, biorąc pod uwagę tak długie terminy pożyczek, winien pobierać odpowiednio pewne zabezpieczenia. W pewnych wypadkach będą nawet wskazane zabezpieczenia hipoteczne — przy większych sumach pożyczek, szczególnie na terminy do dziesięciu lat.

Zarząd w każdym razie winien corocznie sprawdzać wartość faktyczną zabezpieczeń i jeśli uważać będzie, że posiadane zabezpieczenie straciło na pewności, powinien żądać od pożyczkobiorcy jego wzmocnienia bądź przez zamianę posiadanego weksla na weksel nowy z pewniejszymi poręczeniami, bądź przez dalsze podpisy na tymże samym wekslu.

Zebrane przez instytucję kredytową (kasę) zabezpieczenia (weksle ew. skrypty dłużne) przechowuje instytucja jako depozyt do wyłącznej dyspozycji Państwowego Banku Rolnego i nie może puszcząć ich w obieg, w związku z czem składa Państwowemu Bankowi Rolnemu odpowiednią deklarację.

Zabezpieczenia te należy przechowywać w kasie oddzielnie od pozostałych weksli, zabezpieczających inne pożyczki.

Instytucja kredytowa dopilnowuje terminów płatności rat pożyczek.

Wszelkie przyszłe wpłaty od rolników na poczet pożyczek konwersyjnych winna kasa przekazywać bezzwłocznie Państwowemu Bankowi Rolnemu.

Oprocentowanie pożyczek konwersyjnych dla rolnika - pożyczkobiorcy wynosi $3\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym od pożyczek na pokrycie strat i 5% w stosunku rocznym od pożyczek na pozostałe cele, wyżej wyszczególnione. Instytucja płaci Państwowemu Bankowi Rolnemu $2\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym w pierwszym wypadku i 4% w stosunku rocznym w drugim wypadku. Czyli, że na rzecz pośredniczącej instytucji kredytowej pozostaje 1% . Nadto in-

stytucja może pobierać od pożyczkobiorców zwrot swoich rzeczywistych kosztów.

Procenty płaci instytucja pośrednicząca Państwowemu Bankowi Rolnemu półrocznie zdołu. Od pożyczkobiorców pobiera również półrocznie zdołu, lub za zgodą Państwowego Banku Rolnego półrocznie zgóry.

Rozumie się, że instytucja kredytowa (kasa) płaci Państwowemu Bankowi Rolnemu procenty tylko od sumy rzeczywiście przejętych przez kasę pożyczek, a nie od sumy przydzielonego kredytu (w wypadkach, gdy część kredytu przydzielonego nie została zrealizowana).

Księgowanie operacyj w gminnej kasie pożyczkowo - oszczędnościowej z tytułu pożyczek konwersyjnych odbywa się trybem następującym:

Ponieważ kasa z Państwowego Banku Rolnego gotówki nie otrzymuje, lecz tylko upoważnienie na udzielanie pożyczek do określonej kwoty, przeto nie jest potrzebne księgowanie tego upoważnienia. Księgowanie jest konieczne dopiero wtedy, gdy kasa przyjmuje od pożyczkobiorcy zabezpieczenie na udzieloną pożyczkę.

Wtedy sumami udzielonych pożyczek należy obciążać „R-k pożyczek“, a uznawać „Inne rachunki“, notując w treści, że jest to pożyczka konwersyjna oraz nazwę spółdzielni („Pożyczki“ — W-n, „Inne r-ki“ — Ma).

W księdze pożyczek należy pożyczkobiorcom pożyczek konwersyjnych otwierać oddzielne konta, choćby już mieli swoje konta z innego tytułu, przyczem należy wyraźnie zaznaczyć, że jest to r-k pożyczki konwersyjnej. Na koncie pożyczki konwersyjnej należy zaznaczyć numer konta zwykłej pożyczki, o ile dany dłużnik posiada je, oraz odwrotnie na koncie zwykłej pożyczki danego dłużnika odnotować konto jego pożyczki konwersyjnej.

1-go i 15-go każdego miesiąca od rozpoczęcia aż do ukończenia akcji konwersyjnej kasa przysyła Państwowemu Bankowi Rolnemu zawiadomienia o zrealizowanych przez rolników w danym okresie pożyczkach, stawiając równocześnie tę sumę do dyspozycji Państwowego Banku Rolnego. W związku z powyższym należy obciążyć „Inne r-ki“ i uznać „Wierzycieli“ t. j. Państwowy Bank Rolny za odpowiednią sumę pożyczki konwersyjnej. („Inne r-ki“ — W-n, „Wierzyciele“ — Ma). W ten sposób po ukończeniu akcji kredytowej wyrównuje się zapisy na koncie „Inne rachunki“, a pozostają dłużnicy na r-ku „Pożyczek“ oraz Państwowy Bank Rolny na r-ku „Wierzycieli“ — jako wierzyciel za taką sumę pożyczki konwersyjnej, na jaką kasa pożyczek rolnikom wydała.

Jeśli przydzielony pierwotnie kasie kredyt konwersyjny był większy, niż suma wydanych później rolnikom pożyczek, w takim razie, Państwowy Bank Rolny resztę przydziału anuluje i kasa odpowiada tylko za sumę równającą się sumie wydanych rolnikom pożyczek.

W przyszłości wpłaty rolników na pożyczki konwersyjne oraz przekazywanie tych wpłat do Państwowego Banku Rolnego księgować należy normalnie (przy spłacie przez dłużnika „Kasa“ — W-n,

„Pożyczki“ — Ma, oraz przy przekazaniu do P. B. R. „Kasa“ — Ma, „Wierzytiele“ — W-n). Tak samo pobierane i płacone procenty od pożyczek konwersyjnych będą księgowane normalnie, jak i przy zwykłych kredytach. Do bilansów rocznych dłużników z tytułu pożyczek konwersyjnych zestawiać należy oddzielnie.

Poniżej podajemy Wzory zleceń i deklaracji:

a) Zlecenie pożyczkobiorcy.

Ja niżej podpisany
(nazwisko, imię, adres).
proszę kwotę zł. pochodzącą z zaciągniętej
przeze mnie w
(firma instytucji kredytowej i miejscowość).
pożyczki przenieść na rachunek
(firma spółdzielni i miejscowość).
na
(cel, na jaki pożyczka była zaciągnięta).
(podpis)
....., dn. 193... r.

b) Zlecenie spółdzielni rolniczo - handlowej.

Do

Zarządu Instytucji Kredytowej (Kasy).

Prosimy niniejszem wszelkie kwoty, jakie na nasz rachunek wpływają od rolników z tytułu zaciągniętych przez nich w instytucji Panów pożyczek t. zw. konwersyjnych, przekazywać do dyspozycji Państwowego Banku Rolnego Oddziału w
..... powiadamiając nas jednocześnie.
Spółdzielnia Rolniczo - Handlowa.
....., dn. 193... r.

c) Deklaracja Kasy.

Niniejszem, niżej podpisani
oświadczamy w imieniu Kasy
że złożone weksle, skrypty w ilości sztuk
na ogólną sumę zł. jako zabezpieczenie przyjętych zadłużeń rolników z tytułu kredytu konwersyjnego, Kasa przechowuje u siebie jako depozyt do wyłącznej dyspozycji P. B. R.
....., dn. 193... r.

J. B.

Działalność gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych pow. Stopnickiego (woj. Kieleckie) w 1931 r.

W powiecie stopnickim w roku 1931 czynnych było 20 gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych. W ciągu omawianego okresu powstała 1 nowa kasa. Istniejąca ilość kas jest wystarczająca w stosunku do potrzeb ludności, w tych bowiem gminach, gdzie niema gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych, czynne są kasy Stefczyka.

Na dzień 31 grudnia 1931 r. w powiecie Stopnickim suma wkładów oszczędnościowych osiągnęła zł. 307.280.03. Od roku ubiegłego wkłady powiększyły się o 32,7%.

Kapitał zakładowy na 31 grudnia 1931 r. wynosił zł. 95.126.62, a zasobowy zł. 20.924.02, razem zł. 116.049.94. Kredyt zaś udzielony przez Państwowy Bank Rolny wynosił zł. 216.451.98.

Stosunek kapitału zakładowego i zasobowego do wkładów i kredytu udzielonego przez Bank Rolny wyraża się około 22%.

Wkłady oszczędnościowe łącznie z kredytem otrzymanym z Banku Rolnego przewyższają zaledwie 7-krotnie kapitał zakładowy i zasobowy kas, podczas kiedy w/g przyjętych norm zobowiązania kas mogą dosięgać do 20-krot-

nej wysokości kapitału zakładowego i zasobowego.

Zobowiązania w Banku Rolnym zaciągane przez kasy pożyczkowo-oszczędnościowe tytułem kredytu dla rozprowadzenia pomiędzy ludnością zmniejszyły się od roku ubiegłego o zł. 201.024.84, czyli o 48%. Powodem tego jest to, że krótkoterminowy kredyt, jakiego Bank Rolny przeważnie udziela, jest dla kas, które obsługują ludność rolniczą, za uciążliwy.

Najdogodniejszym kapitałem dla kas pożyczkowo-oszczędnościowych są wkłady oszczędnościowe, chociażby nawet drobne, lecz masowo składane przez miejscową ludność i na różne terminy. Dają bowiem one możliwość udzielania drobnym rolnikom kredytu na termin dłuższy, a przytem wydobywają z ukrycia własne kapitały i uczą oszczędności. To też propaganda gminnych kas oszczędności za wskazaniem Wydziału Powiatowego idzie przedewszystkiem w kierunku składania drobnych oszczędności. Akcja ta wydaje dobre rezultaty, a dowodem tego jest to, że w ciągu roku sprawozdawczego gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe, pomimo ciężkiego kryzysu jaki wieś przeżywa, zebrały wkładów oszczędnościowych zł. 100.477.44.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 12. IV. 1932)

1 dol. St. Zjedn. — 8.92 zł. — 8.88 zł.
100 frank. szwajc. — 174.13 — 173.70 zł.
1 funt. szterl. — 33.64 — 33.98 zł.
100 frank franc. — 35.15 zł. — 35.24 zł.

PAPIERY PROCENTOWE.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dniu 12. IV. 1932 r.)

4 proc. pożyczka inwestycyjna 95.00 zł. 3 proc. pożyczka państw. budow. 38.35 zł. 4 proc. państwowa pożyczka premjowa dolarowa 48.90, 8 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 94 zł. (w złotych w zlocie = 161.68 zł. obieg.). 8 proc. obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego 94 zł. w zł. w zlocie = 161.68 złotych obieg.) 7 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 83.25 zł. 7 proc. obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego 83.25 zł. 8 proc. Listy Zastawne Banku Rolnego 94.00 (w złotych w zlocie = 161.68 złotych obiegowym). 7 proc. Listy Zastawne Banku Rolnego 83.25 zł. 4 1/2 proc. Listy Zastawne Ziemskie — 40.00 zł. 8% obligacje Polskiego Banku Komunalnego III i IV em. — 93 zł.

4 1/2 % Listy Zastawne m. Warszawy 40.00 zł. 8 proc. Listy Zastawne m. Warszawy 62.50. 8 proc. Listy Z. m. Piotrkowa 55.00
8% Listy Zastawne m. Łodzi 60.75 zł., 8 proc. Listy Z. m. Lublina 53.50. 8 proc. Listy Z. m. Częstochowy 55.60. 8% L. Z. m. Kielc 52.00
Akcje Banku Polskiego 85.00 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg franko stacja załadowania)

W dn. 12. IV. 1932 r. Warszawa:
Zyto 26.75 — 27.00 zł.
Pszenica 28.75 — 29.75 zł.
Jęczmień 26.00 — 24.00 zł.
Owies 24.00 — 25.50 zł.

NABIĄŁ.

(W dniu 30. III. 1932 r. Warszawa)

Mleko niezbiierane: Cena za 1 litr. mleka w hurcie 0.30 zł.
Masło: za 1 kg. w hurcie: wyborowe luksusowe 3.60 zł., mleczarskie deserowe II gat. 3.00 zł., mleczarskie solone 3.20 zł., oselkowe 2.50 zł.
Ceny masła w detalu rozumieją się o 15 % więcej cen hurtowych
Jaja świeże za sztukę 0.11 zł.

Poradnik samorządowy

1. Pytanie: jeden z urzędników z obszaru województwa białostockiego zapytuje:

czy są przepisy specjalne bliżej określające sam sposób przeprowadzenia wyborów uzupełniających w myśl art. 15 Dekretu o Sam. Miejskim z dn. 4.II. 1919 r. Jeżeli takich przepisów brak, to czy wybory uzupełniające należy przeprowadzać, jeżeli tak to kto je przeprowadza i w jaki sposób, pomijając sam fakt zarządzenia wyborów uzupełniających przez burmistrza.

Odpowiedź: sprawa nie jest uregulowana żadnym nawet okólnikiem Min. Spraw Wewnętrznych. Niemniej tego wybory takie w wypadku, o którym mówi art. 15 dekretu, należy przeprowadzać, stosując tu analogicznie przepisy rozporz. Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 24.V.1927 r. (Monitor Polski Nr. 119, p. 303); do prezesa sądu okręgowego należy zwrócić się w drodze służbowej o delegowanie sędziego do pełnienia czynności przewodniczącego komisji wyborczej.

2. Pytanie: urząd gminy Pass, powiatu błońskie zapytuje:

kto mianowicie uprawniony jest do wydania zarządzenia o utworzenie sołectwa w nowopowstałym osiedlu (Wydział Powiatowy, Starostwo czy Urząd Wojewódzki) i na jakiej podstawie prawnej.

Odpowiedź: brak pod tym względem wyraźnych przepisów prawnych; należy jednak przyjąć, że wobec postanowień art. 287 i n. ukazu z r. 1864, które gubernatorowi t. j. obecnie wojewodzie nadają uprawnienia do decydowania o liczbie sołtysów we wsi, o niepowołaniu w danej wsi wogóle sołtysa i t. p. — uprawnienie do tworzenia nie gromady, lecz sołectwa należy obecnie do wojewody.

3. Pytanie: urząd gminy Koreckiej powiatu rówieńskiego zapytuje:

czy i kiedy wyszło rozporządzenie Min. Spr. Wewnętrznych o rozrachunku ostatecznym przedwojennych gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych, na podstawie którego mogłaby przystąpić Komisja

Likwidacyjna do ostatecznej likwidacji kasy.

Odpowiedź: zapowiedziane w § 7 rozporz. Min. Spraw Wewn. z dnia 24.VI.1926 r. (D. U. R. P. Nr. 74, poz. 425) rozporządzenie nie zostało wydane i należy przypuszczać, że w ciągu najbliższego roku nie zostanie wydane.

4. Pytanie: magistrat m. Zwolenia zapytuje:

czy pobory uchwalone burmistrzowi przez dokonanie wyboru obowiązują przez cały czas urzędowania tegoż burmistrza i czy przez Radę miejską mogą być podwyższone lub też zmniejszone.

Odpowiedź: w myśl art. 42 dekretu z dnia 4.II. 1919 r. (Dz. P. P. Nr. 13, poz. 140) pobory winny być określone „przed wyborem“, po to właśnie, aby nie były potem ustalane, lub zmieniane w czasie trwania kadencji. Pobory winny być określone w granicach § 4 — 8 rozporz. Prezydenta Rzplitej z dnia 30.XII. 1924 r. (D. U. R. P. Nr. 118, poz. 1073) i jedynie wtedy mogą być zmienione, a mianowicie podwyższone, o ile zachodzą okoliczności, o których mówi § 9 lub § 19 tegoż rozporządzenia z 30.XII.1924 r.

5. Pytanie: urząd gminy Klimontów pow. sandomierskiego zapytuje:

czy koszty leczenia w państwowym szpitalu dla umysłowo chorych w Tworkach za wdowę emerytkę po urzędniku pocztowym, w myśl Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 1926 r. o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 95), obowiązany jest ponieść Skarb Państwa w wysokości 75%?

Odpowiedź: w myśl § 1 ust. 5 w związku z ust. 4 tegoż paragrafu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 1926 r. rodzina emerytowanego funkcjonariusza państwowego wogóle nie ma prawa do pomocy lekarskiej, a więc i pokrycia kosztów leczenia. Od dnia 1.IV.1932 r. obowiązuje nowe rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22.III.1932 r. (D. U. R. P. Nr. 27, poz. 254), którego to rozporządzenia § 1 pkt. 5 i 6 stoją na tem samym stanowisku. H. i P.

Komunikaty

PENSJONAT LETNISKOWY

od 15 czerwca do 15 września otwiera w obecnym roku Górską Szkoła Rolnicza w Łososinie Górnej (własność Limanowskiego Powiatowego Związku Samorządowego) stacja kolejowa w miejscu, powiat Limanowa, województwo Krakowskie.

Pensjonat urządony dla osób pojedynczych i dla całych rodzin. Osobne pokoje. Całkowite utrzymanie wraz z mieszkaniem wynosi od osoby 5 zł., dla dzieci do 8-miu lat i ewentualnie służby przewidziana odpowiednia zniżka do 50 proc.

W bieżącym roku wyjątkowo niskie ceny — utrzymanie dostatanie — jedzenie 4 razy dziennie. Kuchnię prowadzą Siostry Służebniczki.

Łososina Górna jest bardzo malowniczą górską miejscowością, posiadającą dużo świerkowych lasów (odległość lasu od pensjonatu od 500 do 1000 metrów), piękna górską rzeką z plażą, do kąpieli i pływania. Park koło pensjonatu, kościół, poczta na miejscu, od Limanowej 6 klm.

Łososina Górna dzięki posiadaniu dobrej komunikacji kolejowej i szosowej jest doskonałym punktem wyjścia dla wycieczek w Gorce i Pieniny.

Zgłoszenia poczynawszy od 15 kwietnia przyjmuje Dyrekcja Górskiej Szkoły Rolniczej w Łososinie Górnej, powiat Limanowa, województwo Krakowskie.

**Dyrekcja Górskiej Szkoły Rolniczej
w Łososinie Górnej.**

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

SP. Z O. O. W WARSZAWIE

P O L E C A

WYDAWNICTWA BIBLIOTEKI SAMORZĄDOWEJ I KOMISY:

	Cena		Cena
1. Prof. A. Pragier: „Zarys skarbowości komunalnej“. Część I-sza i II-ga, dwa tomy, razem..	zł. 4.—	27. Kalendarz Samorządowy (siedem tomów)	
2. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Sprawa drogowa w Polsce“	„ 1,20	Na r. 1926	„ 1.—
3. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ tom I i II	„ 14.—	Na r. 1927	„ 2.—
4. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. III	„ 14.—	Na r. 1928	„ 2.—
5. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. IV	„ 25.—	Na r. 1929	„ 2.—
6. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. V	„ 18.—	Na r. 1930	„ 3.—
7. „Działalność pow. związ. komun. w dziedzinie zdrowia publicznego“	„ 0,50	Na r. 1931	„ 5.—
8. „Sadownictwo w Samorządzie Powiatowym“ ..	„ 0,50	Na r. 1932	„ 7.—
9. A. Bogusławski: „Samorząd w ubiegłym dziesięcioleciu“	„ 0,50	28. „Działalność Sejmiku Skierniewickiego. Osiem lat pracy“	„ 2.—
10. Skorowidz banków państw. i akcyjnych, Kas Oszczędności, Spółdzielni Kredytowych Rzplitej Polskiej“ nowe wydanie w oprac. Stef. Stan. Kwiatkowskiego	„ 7.—	29. „Sejmikowe komisje rewizyjne (wzory, regul.)“ ..	„ 0,50
11. „Z zagadnień samorządu“	„ 2.—	30. S. Gliszczyński: „Instrukcja Biurowa dla urzędników gmin wewn. organ. gminy w b. zab. rosyjskim“	„ 1.—
12. Inż. Józef Ćwikiel: „Znaki Drogowe“	„ 3,20	31. K. Windakiewicz: „Prawo o związk. międzykomunalnych“	„ 5.—
13. Dr. M. Jaroszyński: „Samorząd terytorjalny w Polsce“	„ 1,50	32. Inż. A. Zaleski: „Drzewa przy drogach“	„ 3.—
14. Dr. M. Jaroszyński: „Gospodarka gmin wiejskich na tle stanu finansów gminnych“ — oraz „Znaczenie opłat drogowych“ (w jednym tomie)	„ 3.—	33. „Zagadnienie organizacji oszczędności“ (Zbiór referatów, wygłosz. na zjeździe Delegatów K. K. O. 1929 r.), cz. I	„ 5.—
15. J. Bek: „Działalność Rady Powiatowej w Limanowie na polu popierania sadownictwa“	„ 1,50	34. „Zagadnienie organizacji oszczędności“, cz. II ..	„ 2,50
16. St. Pachnowski: „Przepisy budżetowe dla związków komunalnych“ (obowiązująca instrukcja budżetowa, wzory, wyjaśnienia). Wyczerpane, nowe wyd. w oprac.	„ 5.—	35. Polak Tadeusz: „Pomoc kredytowa“	„ 2,75
17. Z. Pietkiewicz: „Gospodarka miast polskich“ ..	„ 5.—	36. Inż. W. Marzec: „Administracja i organizacja robót“	„ 12.—
18. Projekt organizacji prac statystycznych w powiatowych związkach komunalnych. (Odbitka z kwartalnika Statystycznego G. U. S.)	„ 2,50	37. Smerek: „Banki Komunalne w Polsce“	„ 2,50
19. St. Podwiński: „Bibliografja literatury polskiej o samorządzie terytorjalnym“	„ 3.—	38. B. Markowski: „Z dziejów gospodarki miejskiej w Kielcach“	„ 2,50
20. St. Podwiński: „Ustrój samorządu powiatowego na terenie b. zaboru rosyjskiego“	„ 2.—	39. Achilles Rosenkranz: „Opłaty stemplowe, wiążące się z działalnością K. K. O.“	„ 2.—
21. St. Podwiński: Tabelaaryczne zestawienie organizacji sam. terytorj.	„ 1,20	40. S. Woyzbun: „Historja bankowości“	„ 2.—
22. St. Podwiński: Wskazówki dla inspektorów samorządu gminnego	„ 8.—	41. M. Turskiego i T. Wolframa: „Polska Tabela Procentowa“ w oprawie	„ 10.—
23. St. Tomaszewicz: „Zarys zasad naukowej org. pracy“	„ 6.—	42. Dr. K. Windakiewicz: „Komunalne Kasy Oszczędności w Rzplitej Polskiej“ — za 1 egz.	„ 5.—
24. Kowalczewski: „Stan mieszkań służby folwarcznej“	„ 1,50	43. A. K. Czyżowski: „Szara Książeczka“ za 1 egz.	„ 1,20
25. Inż. Z. Rudolf: „Podstawowe zagadnienia zdrowotne wsi i miasteczek“	„ 3,50	44. K. Kühn: „Zarys programu i metod pracy samorządu ziemskiego“	„ 5.—
26. Pamiętnik Zjazdu Przedstawicieli Sejmików Powiatowych		45. J. Długokęcki: „Jak zakładać i prowadzić szkolne kasy oszczędności“	„ 1,20
w roku 1925	„ 1.—	46. B. Brodowski: „Rejestry mieszkańców i meldunki w Polsce“	„ 6,50
w roku 1926	„ 2.—	47. K. Tokarski: „Wskazówki dla meldujących się“ ..	„ 0,60
w roku 1927	„ 2.—	48. A. Szczepański: „Ankieta rejestracyjna ludności“	„ 0,30
		49. B. Bagiński: „Meljoracja w pow. Chełmskim“ ..	„ 5.—
		50. S. Maltze i W. Feist: „Wskazówki dla urzędów gminnych o prowadzeniu ewidencji koni“	„ 3.—
		51. J. Roziecki: „Podręcznik dla K. K. O.“	„ 12.—
		52. K. Prökl: „O zakładach leczniczych“	„ 6.—
		53. Dr. E. Wisenberg: „Koszty leczenia w szpitalach b. zab. rosyjskiego“	„ 6.—
		54. Fr. Sedlaczek: „Bibliografja dotycząca działalności samorządu w zakresie oświaty pozaszkolnej (1905 do 1.IV.1930)	„ 2.—
		55. S. Woyzbun: „Giełda, przeszłość, organizacja obecna, obroty i t. d.“	„ 8,50

U w a g a: przyjmujemy wszelkie zamówienia na książki i czasopisma.

Przyjmujemy zamówienia na pomoce biurowe i materiały piśmienne.

Zamówienia kierować:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o.
ul. Świętokrzyska 13.

czas. 13458/14/16

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Warszawie

WARSZAWA, UL. ŚWIĘTOKRZYSKA 13. TELEFON 442-63.

Konto czekowe w P. K. O. 1520,

w Polskim Banku Komunalnym 479.

Posiadamy stale na składzie i polecamy swoim odbiorcom podręcznik J. Długokęckiego i skompletowane druki dla Szkolnych Kas Oszczędności w stanie luźnych arkuszy i zbroszurowane:

J. Długokęcki „Jak zakładać i prowadzić szkolne Kasy Oszczędności”	.	.	Zł.	1.20
1. Regulamin I dla S. K. O. w szkołach powszechnych	.	za 100 szt.	„	5.00
2. „ II „ „ w szkołach średnich	.	„ „ „ „	„	5.00
3. „ III instytucji oszczędnościowych dla współpracy z S. K. O.	„	„ „ „ „	„	5.00
4. Deklaracja S. K. O. przystąpienia do współpracy z instyt. oszczędn.	„	„ „ „ „	„	2.00
5. Księga kontroli skarbonek	.	.	„	6.00
6. „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy	.	.	„	1.00
6. „ „ zawartości skarbonek	.	.	„	1.00
„ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy	.	.	„	6.00
7. Marcyczki oszczędnościowe wartości 5 gr. za 1000 sztuk	.	.	„	1.30
8. „ „ „ 10 „ „ „ „	.	.	„	1.30
9. „ „ „ 20 „ „ „ „	.	.	„	1.30
10. „ „ „ 50 „ „ „ „	.	.	„	1.30
11. Księga kontroli znaczków oszczędnościowych	.	za 100 szt.	„	6.00
„ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy	.	.	„	1.00
12. Karneciki do naklejania mareczek za 100 sztuk	.	.	„	3.00
„ „ „ „ z nadrukiem nazwy kasy za 1000 szt.	.	.	„	40.00
13. Arkusz zbiorczy dla wkładek w S. K. O. za 100 szt.	.	.	„	6.00
14. Księga kontowa S. K. O. za 100 ark.	.	.	„	6.00
„ „ „ 1 zeszyt zbroszurowany 12 arkuszy	.	.	„	1.00
15. Kartony wkładowe S. K. O. do zapisów za 100 sztuk	.	.	„	3.00
16. Księga „Dziennik S. K. O.”	.	„ „ ark.	„	6.00
„ „ „ 1 zeszyt zbroszurowany 12 arkuszy	.	.	„	1.00
17. Deklaracje S. K. O. o przelew wkładek do instyt. oszczędn. za 100 sztuk	.	.	„	2.00
18. „ zgody S. K. O. na wypłatę wkładek	„	„ „	„	1.20
19. Wykaz wkładek oszczędnościowych i doliczonych %/‰	„	„ „	„	6.00
20. Księga kasowa S. K. O.	.	„ „ ark.	„	6.00
„ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy	.	.	„	1.00
21. Skarbonka blaszana czterokolorowa za 100 sztuk	.	.	„	40.00
22. Plombownica z inicjałami nazwy Instytucji	.	.	„	15.00
23. Plomby za 1. kg.	.	.	„	2.30
24. Książeczki wkładowe za 100 szt.	.	.	„	20.00
„ „ „ „ „ z nadrukiem nazwy kasy	.	.	„	25.00

Prosimy wszystkie zainteresowane Instytucje przy nadsyłaniu zapotrzebowań na druki dla Szkolnych Kas Oszczędności o dokładne podawanie nazwy druków, ilości oraz stanu, w jakim mają być nadesłane, czy w luźnych arkuszach, czy zeszytach.

Zamówienia kierować pod adresem:

Samorządowy Instytut Wydawniczy, Sp. z o. o. w Warszawie, Świętokrzyska 13.